

Financování a rozvoj klastrů v Moravskoslezském kraji

Bc. Radka Bulantová

Diplomová práce
2012



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Radka BULANTOVÁ**
Osobní číslo: **M10887**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Financování a rozvoj klastrů
v Moravskoslezském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Charakterizujte klastry v kontextu regionální teorie a konkurenceschopnosti.
- Charakterizujte klastry a možnosti financování klastrů.

II. Praktická část

- Analyzujte současný stav a perspektivy rozvoje klastrů na území Moravskoslezského kraje.
- Zhodnoťte finanční aspekty firem zastoupených v klastrech Moravskoslezského kraje.
- Navrhněte možnosti rozvoje klastrů v Moravskoslezském kraji.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

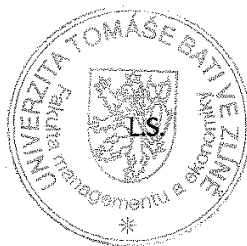
Seznam odborné literatury:

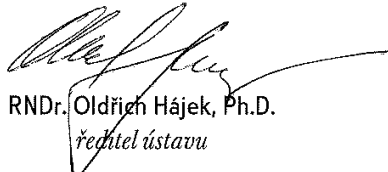
- [1] ABRHÁM, J. **Klastry jako nástroj regionální ekonomické konkurenceschopnosti: případové studie České republiky a zemí Evropské unie**. 1. vyd. Praha: MAC, 2009. 83 s. ISBN 978-80-86783-38-3.
[2] SKOKAN, K. **Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji**. 1. vyd. Ostrava: Repronis Ostrava, 2004. 160 s. ISBN 80-7329-059-6.
[3] STEJSKAL, J. **Průmyslové klastry a jejich vznik v regionech**. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. 248 s. ISBN 978-80-7201-840-6.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jiří Novosák, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **18. června 2012**
Termín odevzdání diplomové práce: **13. srpna 2012**

Ve Zlíně dne 18. června 2012


prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka




RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 13.8.2012

Bulanová

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je členěna do dvou částí, teoretické a analytické. Teoretická část se zabývá pojmovým vymezením klastru, typologiemi klastrů, výhodami pro členy klastrů. Dále pak navazuje teoretickými koncepty spojovanými s klastry, vlivem klastrů na konkurenceschopnost firem a v poslední řadě financováním klastrů. Analytická část je rozsáhlejší a dělí se na popis současné struktury klastrů v Moravskoslezském kraji. Dále navazuje analýzou čerpání prostředků z fondů EU klastry. V další části jsou zhodnoceny finanční aspekty firem ve vybraných klastrech, které jsou porovnány s daným odvětvím, kterým se klaster zabývá. Poslední část obsahuje návrh vytvoření nového klastru v Moravskoslezském kraji.

Klíčová slova: klaster, klastrová politika, fondy Evropské unie, financování klastrů

ABSTRACT

This thesis consists of a theoretical and an analytical parts respectively. The theoretical part is focused on defining a cluster, with its typology, and advantages for members of the cluster. Furthermore, it follows with more theoretical concepts, which are associated with clusters, clusters' influence on competitiveness between companies, and at least but not last with financing of clusters. The analytical part is more extensive, and divided into a description of current structure of clusters within the Moravian-Silesian region. Moreover, it follows with an analysis of resources usage from the EU funds. Next part includes a valuation of companies' financial aspects in the chosen cluster, which are compared to a given industry, within cluster's interest. The last part includes a suggestion of a new cluster creation in the Moravian-Silesian region.

Keywords: cluster, cluster politic, European Union funds, cluster financing

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala především vedoucímu mojí diplomové práce panu Mgr. Jiřímu Novosákovi, Ph.D, za jeho ochotu, připomínky a cenné rady, které mi pomáhaly při vypracování mojí diplomové práce.

Další poděkování patří celé mé rodině, jejíž podpora a laskavost mne provázela během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DEFINICE KLASTRŮ	12
1.1 TYPOLOGIE KLASTRŮ	13
1.2 VZNIK KLASTRŮ	14
1.3 TECHNIKY IDENTIFIKACE KLASTRŮ	15
1.3.1 Koeficient lokalizace	15
1.3.2 Input-output analýza	16
1.4 SUBJEKTY INTEGROVANÉ V KLASTRU	17
2 KLASTRY V TEORETICKÝCH KONCEPTECH	19
3 KLASTRY A JEJICH VLIV NA KONKURENCESCHOPNOST	22
4 FINANCOVÁNÍ KLASTRŮ	25
4.1 FINANCOVÁNÍ KLASTROVÉ POLITIKY	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
5 KLASTRY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	28
5.1 SYNTÉZA POZNATKŮ O KLASTRECH V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	36
5.2 ČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ Z FONDŮ EU PROSTŘEDNICTVÍM KLASTRŮ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	39
6 FINANČNÍ ASPEKTY FIREM VE VYBRANÝCH KLASTRECH MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	43
6.1 NÁRODNÍ STROJÍRENSKÝ KLASTR	43
6.2 MORAVSKOSLEZSKÝ DŘEVAŘSKÝ KLASTR	46
6.3 SROVNÁNÍ IT CLUSTERU S BEZPEČNOSTNĚ TECHNOLOGICKÝM KLASTREM	50
7 NÁVRH VYTVOŘENÍ NOVÉHO KLASTRU V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	54
7.1 STRATEGIE VZNIKU A ROZVOJE KLASTRU	55
7.2 NÁVRH PROJEKTU	64
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
SEZNAM OBRÁZKŮ	73
SEZNAM TABULEK	74

ÚVOD

K většímu rozšíření klastrové politiky začalo docházet teprve v posledních patnácti letech dvacátého století, s růstem možností výpočetní techniky, informačních a komunikačních systémů. Ukázalo se, že myšlenka síťové spolupráce nabízí mnoho výhod. Vzájemná spolupráce členů v klastrech může zúčastněným přinášet až nečekané úspory a nové příležitosti. Klustry nabízí svým členům mnohé výhody, mezi které patří např. poradenská činnost členům, společné prosazování zájmů a potřeb, koordinace společných projektů. Tyto aktivity napomáhají zvyšování konkurenceschopnosti jak jednotlivých firem, tak oboru, na který je činnost klastru zaměřena a v neposlední řadě konkurenceschopnosti a rozvoji celého regionu, ve kterém se klastr nachází.

První klastr v České republice vznikl díky realizaci studie identifikace klastrů v Moravskoslezském kraji. Moravskoslezský kraj se stal průkopníkem a zároveň lídrem ve využití klastrové koncepce zejména díky rozvinutému průmyslu, rozsáhlé vzdělávací struktuře a iniciativám podporujících výzkum a vývoj. V současné době se na území České republiky nacházejí desítky klastrů sdružujících podnikatelské subjekty z různých hospodářských odvětví společně s institucemi veřejného sektoru.

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma „Financování a rozvoj klastrů v Moravskoslezském kraji“. Cílem mojí práce je zhodnotit současný stav problematiky klastrů fungujících v Moravskoslezském kraji a navrhnout vytvoření nového klastru v daném odvětví.

Teoretická práce obsahuje definice klastrů, jejich typologii, průběh vzniku klastrů, vyjmenovává techniky identifikace a subjekty v klastrech. Dále navazuje vymezením teoretických konceptů vztahujících se ke klastrům, vlivem klastrů na konkurenceschopnost a v poslední řadě je rozebráno financování klastrů a klastrové politiky.

Prvním krokem v praktické části práce je identifikace klastrů nacházejících se na území Moravskoslezského kraje. Významnost klastru určuje z velké části jeho členská základna. Proto je v jedné části práce řešena struktura účastníků v klastrech z hlediska velikosti subjektů podle počtu zaměstnanců a institucionálního sektoru, doplněna celkovými počty členů jednotlivých klastrů.

Jedním z mnoha pozitiv členství v klastrech je čerpání prostředků z fondů Evropské unie. Členové v klastrech mohou spolupracovat na projektech v oblastech výzkumu a vývoje, inovací a vzdělávání. Pro tuto možnost financování činnosti klastrů je v práci vyčleněna

kapitola, která popisuje, které z klastrů tento typ financování využily a z jakých fondů EU čerpaly. Následující kapitola je věnována analýze finančních aspektů vzorku firem nacházejících se v několika klastrech. Je zde prováděno porovnání meziročních indexů několika finančních ukazatelů Národního strojírenského klastru a MS dřevařského klastru s meziročními indexy daných odvětví, do kterých klastry spadají. Dále pak srovnání finančních aspektů IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem. V závěru praktické části je navržen vznik nového klastru v odvětví zdravotnických služeb.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE KLASTRŮ

Jednotnou definici pro klastry sice v odborné literatuře nenajdeme, ale většina prezentovaných konceptů vychází z podobných základů.

Jako průlomové dílo v oblasti klastrů lze označit knihu M. E. Portera (1990): „The competitive Advantage of Nations“, kde je klastr vymezen jako „*geograficky blízké seskupení vzájemně provázaných firem a souvisejících institucí v konkrétním oboru (např. i univerzity, vědecko-výzkumné instituce, hospodářské komory apod.) i firem v příbuzných oborech, které spolu soutěží, spolupracují, mají společné znaky a vzájemně se doplňují*“.

Později M. E. Porter původní definici aktualizoval a rozvinul takto:

„Klastry jsou místní koncentrace vzájemně propojených podniků a institucí v konkrétním oboru. Klastry zahrnují skupinu provázaných průmyslových sektorů a dalších subjektů významných pro hospodářskou soutěž. Obsahují např. dodavatele specializovaných vstupů a poskytovatele specializované infrastruktury. Klastry se často rozšiřují vertikálně k odbytovým kanálům a zákazníkům a horizontálně k výrobcům komplementárních produktů a společností v průmyslových odvětvích příbuzných z hlediska dovedností, technologií nebo společných vstupů. Mnoho klastrů také zahrnuje vládní či jiné instituce – jako např. univerzity, normotvorné agentury, výzkumné týmy či obchodní asociace – které poskytují specializovaná školení, vzdělávání, informace, výzkum a technickou podporu.“

Porterův koncept byl obohacován a konkretizován dalšími autory i významnými mezinárodními a národními organizacemi a institucemi. (Abrhám, 2009, s. 6-7)

Hned několik definic publikovala **Evropská komise**. V odborné publikaci z roku 2002 charakterizuje regionální klastr jako „*koncentraci vzájemně propojených a závislých firem v rámci stejného nebo podobného průmyslového odvětví, která funguje v rámci malého geografického prostoru.*“ V aktuálním dokumentu Evropské komise z roku 2008 nalezneme inovovanou charakteristiku klastru: „Klastr lze definovat jako skupinu firem, souvisejících ekonomických aktérů a institucí, které jsou lokalizované blízko u sebe a dosahují dostatečného potenciálu pro rozvoj obchodní, technologické a další kooperace. Klastry představují reálný ekonomický fenomén, který může být sledován a měřen.“

Vymezení dle **OECD** se neomezuje na regionální úroveň. Uvádí, že koncept klastrů může být aplikován na národní, odvětvové nebo firemní úrovni. Z hlediska obsahového zaměření

zdůrazňuje vedle rozvinutých vazeb mezi firmami také důležitost inovačních prvků a odběratelů. (Abrahám, 2009, s. 6-7)

1.1 Typologie klastrů

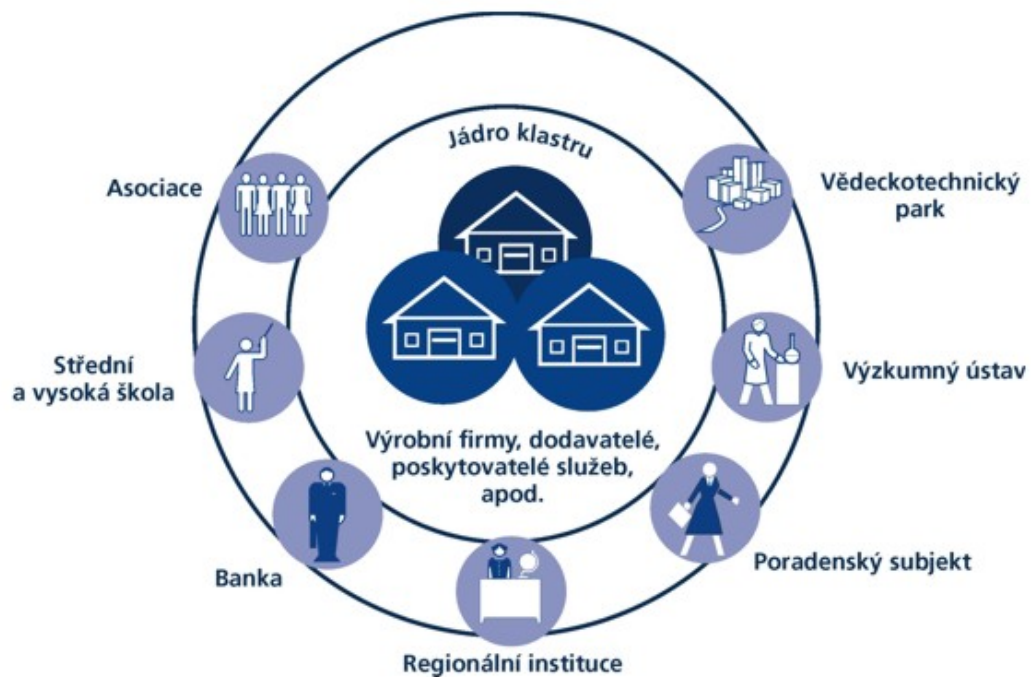
Klastry založené na hodnotovém řetězci

Tyto klastry jsou obecně definovány sítí dodavatelských vazeb. Například automobilový klastr je obvykle vybudován kolem páteře hodnotového řetězce spojujícího výrobce automobilů s jeho dodavateli, kteří mohou být dále spojeni s výrobcí specializovaných průmyslových zařízení, elektroniky, plastů, gumy a textilu. Podpora tohoto druhu klastrů se zaměřuje na sektory a jejich nižší úrovně podél celého hodnotového řetězce v závislosti na jejich konkrétních potřebách.

Klastry založené na kompetencích

Klastr založený na kompetencích se soustředí na konkrétní oblast technické expertízy nebo kompetence v regionu, jako jsou například výzkumné nebo vzdělávací dovednosti. V tomto typu klastru se nejedná o klíčové dodavatelské vazby v rámci daného sektoru, ale o aplikaci samotných znalostí a expertízy často napříč velmi odlišnými hospodářskými aktivitami. Příkladem takového klastru by mohly být informační technologie a software, jejichž geografická koncentrace může být zřejmá, avšak aplikace a klienti pro tyto dovednosti jsou velmi různorodé. (CzechInvest, ©1994–2012)

Struktura klastru může být velmi různorodá. Závisí na zaměření, počtu členů a okolních podmínkách. Zjednodušeně lze klastr znázornit takto (Obr. 1):



Obr. 1. Struktura klastru

Zdroj: Czechinvest, ©1994–2012

1.2 Vznik klastrů

V odborných publikacích jsou uváděny dva základní přístupy vztahující se ke vzniku a organizaci klastrů:

Zdola nahoru (přirozené klastry): V tomto případě je klaster iniciován přirozenou potřebou vytvoření těsnějších regionálních sítí a firemní spolupráce. Dochází zde ke spontánnímu rozvíjení vazeb spolupráce a společných strategií. Postupně se z rostoucí intenzity vazeb vyvíjí potřeba klastrové iniciativy nebo hlubší organizace při rozvoji klastru a dochází k formalizaci vazeb.

Shora dolů („zkonstruované“ klastry): V tomto případě nedochází k přirozenému vnitřnímu rozvoji klastrů, klastry jsou iniciovány a organizovány zvenčí, zpravidla ze strany zástupců státní správy. Při tomto přístupu je klíčový rozvoj sociálního kapitálu k upevnění úmyslu klastrování, dále posílení nebo vytvoření mechanismů pro budování důvěry, následná formulace vize a strategie a poté realizace konkrétních akcí.

Třetí možnou (a často velmi efektivní) **variantou** je kombinace předchozích dvou přístupů.

Přirozený klastr, tedy spontánní soubor sdílených výhod mezi podniky, vzniká působením tržních sil. Těmito podněty jsou např. lokální koncentrace odpovídajících výrobních faktorů, přítomnost dalších podniků či působení výzkumných a vzdělávacích institucí, jejichž kooperace působí jako pobídka pro navázání spolupráce dalších firem a přilákání investic. Dynamický klastr takového formátu se však nevyvíjí ze dne na den. Klastrová iniciativa nikdy plně nenahradí hloubku vazeb v přirozených klastrech, jejichž rozvoj sahá mnoho desetiletí do minulosti. Výzkumy potvrzují, že rozvoj klastru trvá léta. Rozvoji mohou znaitelně pomoci například pozitivní aktivity zástupců místní správy, kteří dokážou odhadnout potenciál regionu a využít jej pro rozvoj klastru. (Pavelková, 2009, s. 23–24)

1.3 Techniky identifikace klastrů

Techniky uvedené v této kapitole mohou být použity na makroekonomické národní a regionální úrovni pro identifikaci potenciální existence klastrů. Je důležité zdůraznit slovo potenciální. Klastrování zahrnuje networking a důvěru, a tak i tam, kde skupina firem splňuje řadu kritérií, včetně místní blízkosti a určitých obchodních vztahů, ve skutečnosti nemůže vytvořit klastr bez sociálních sítí a důvěry, které charakterizují většinu úspěšných klastrů. (CzechInvest, ©1994–2012)

1.3.1 Koeficient lokalizace

Tímto koeficientem se měří koncentrace daného odvětví v regionu ve srovnání s úrovní státu. Odvětví jsou charakterizována např. pomocí CZ-NACE klasifikací ekonomických činností. Pro koeficient lokalizace platí:

$$LQ_i = \frac{\frac{e_i}{E_i}}{\frac{e}{E}}$$

kde

LQ_i = koeficient lokalizace pro „i-té“ odvětví,

e_i = zaměstnanost v „i-tém“ odvětví v regionu,

e = celková zaměstnanost v regionu,

E_i = celková zaměstnanost v „i-tém“ odvětví ve státě,

E = celková zaměstnanost ve státě.

Porovnává se podíl odvětví na lokální (regionální) zaměstnanosti s podílem národní zaměstnanosti v odvětví. Je-li koeficient lokalizace větší než 1, pak dané odvětví zaměstnává větší podíl regionální pracovní síly než na úrovni národní, u koeficientu pod 1 je tomu naopak. V praxi se pro posuzování významnosti existence klastru uvažují hodnoty nad pásmem 0,85 – 1,15.

Nevýhodou této kvantitativní metody však je, že neukazuje sílu vztahů mezi jednotlivými firmami v rámci klastru, jako jsou spolupráce firem, materiální a informační toky apod. Proto se dále používají tzv. kvalitativní metody analýzy, kam patří expertní posouzení, metoda interview, přehledy firem apod. Tím se doplní výsledky o údaje, jako jsou úroveň vztahů dodavatel a odběratel, úroveň pracovní síly, požadavky na technologie, infrastrukturu, atd. (Skokan, 2004, s. 118)

1.3.2 Input-output analýza

Další významnou skupinu metod tvoří analýzy input-output. Tyto metody nezkoumají koncentraci určitého odvětví v regionu, ale zaměřují se na zjištění vazeb k dalším odvětvím, čímž se získá struktura provázanosti oborů v regionu. Nejčastěji se hledají hlavní dodavatelská a odběratelská odvětví, vzájemné vztahy se potom kvantifikují. Uvedené metody se snaží posoudit přímé vztahy mezi dvojicí odvětví. Kvantitativně jsou popsány vztahy mezi vstupy do odvětví a výstupy, tzn. produkce z odvětví. Nevýhodou této metody je značná výpočetní náročnost a omezená datová základna, neboť vstupní údaje jsou často nedostupné za jednotlivé regiony a jsou uváděny ve značně agregované podobě.

(Pavelková, 2009, s. 87)

Zdroje údajů pro identifikaci klastrů

Identifikace regionálních či místních klastrů je v České republice problematičtější než jinde, jelikož zde existují na regionální úrovni pouze omezená data. Za volně dostupné zdroje určitých typů informací můžeme považovat např. Český statistický úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu. Při neexistenci přímých státních údajů, což je překážkou přístupu

shora dolů, zejména co se týká výpočtu koeficientů lokalizace, je k dispozici škála komerčních databází. Zahrnují Dun and Bradstreet, Kompass, Hoppenstedt, Inform, Albertina a nově MERIT.

Většina z těchto databází není dostatečně podrobná pro umožnění analýzy LQ, s výjimkou databází Albertina a MERIT, které obě obsahují přes dva milióny záznamů společností a v každém záznamu mají přijatelně podrobné informace. (CzechInvest, ©1994–2012)

1.4 Subjekty integrované v klastru

Základními subjekty integrované v klastrech jsou samozřejmě podnikatelské subjekty (podniky). Nicméně podstata klastrů je v integraci i dalších subjektů, které mohou napomoci v efektivní tvorbě inovací a zvýšení konkurenceschopnosti.

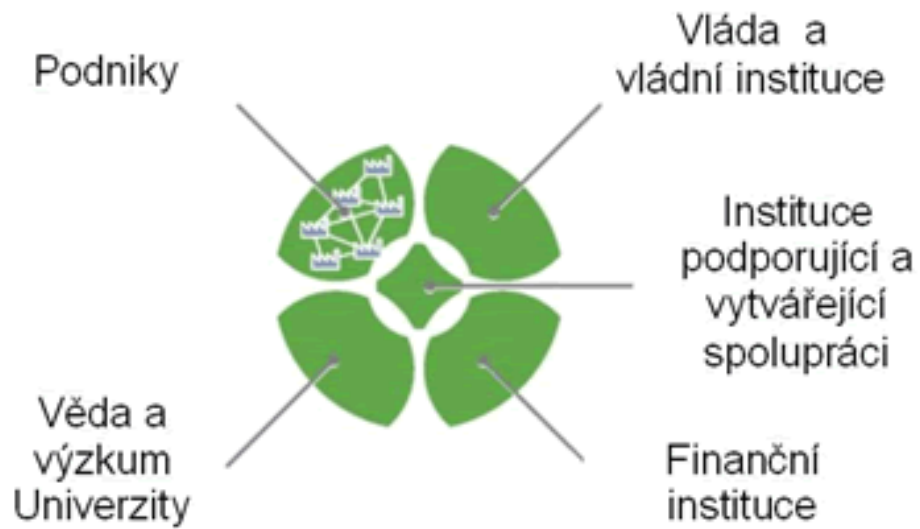
Klastry musí vytvářet intenzivní vazby a spolupracovat s různými institucemi, jako jsou univerzity, výzkumné ústavy, orgány veřejné správy a další organizace (např. průmyslové svazy, profesní asociace, uskupení spotřebitelů atd.).

Existují základní čtyři skupiny subjektů integrované v klastrech:

- podniky,
- orgány veřejné správy,
- vědeckovýzkumné organizace a univerzity,
- ostatní orgány (včetně institucí).

Finanční instituce jsou důležité a obvykle aktivní v počátečních fázích vzniku klastrů. Jednotlivé skupiny jsou znázorněny na obrázku (Obr. 2).

Významné pro klastry jsou také tzv. instituce pro spolupráci (IPS), definované jako formální nebo neformální subjekty, které podporují zájem o vznik klastru mezi zúčastněnými subjekty. Úloha IPS se může značně lišit. Může podporovat klastrové iniciativy, a to nejen interně, ale i navenek a provádět řadu obslužných či provozních činností nezbytných k fungování klastru. Pod pojmem instituce pro spolupráci je možné si představit jakoukoli instituci, která podporuje inovace či podnikání, jako jsou podnikatelské inkubátory, technoparky apod. (Stejskal, 2011, s. 44-45)



Obr. 2. Subjekty integrované v klastrech

Zdroj: klastr-control.cz, 2012

2 KLASTRY V TEORETICKÝCH KONCEPTECH

I přesto, že pojem klastr byl definován až v 90. letech minulého století, územní koncentrace firem a dalších příbuzných institucí nejsou nijak novým jevem. V hospodářském prostředí i ekonomické teorii se projevují již po staletí.

V teoriích regionálního rozvoje nalezneme poznatky o klastrech a aglomeraci v celé řadě konceptů, které zkoumají především témata spojená s růstovými póly, aglomeračními výhodami, ekonomickou geografii, inovačními systémy, atd.

Jako první se fenoménem územní koncentrace ekonomických aktivit zabýval již na konci 19. století britský ekonom **M. A. Marshall**, který poukazuje na tzv. průmyslové okrsky („industrial districts“), vyznačující se poměrně vysokou mírou propojenosti podniků. Vzájemné vazby přináší dle Marshalla jednotlivým subjektům výhody, a to především ve formě tzv. lokalizačních úspor (např. vytvoření vyšší nabídky specializované pracovní síly, dostupnost subdodavatelských odvětví a služeb, podpora transferu technologií a znalostí mezi místními firmami, apod.). Vedle uvedených mechanismů Marshall ještě vyzdvihuje působení specifické odvětvové atmosféry, přesněji řečeno vytvoření formálních a neformálních kontaktů, společně sdílených zvyků, tradic, výrobních a pracovních postupů, apod.

Vedle A. Marshalla se odvětvovou koncentrací zabývali i další autoři. G. Garfoli vyzdvihuje průmyslové okrsky jako významný nástroj konkurenceschopnosti. Poukazuje na to, že průmyslové okrsky představují jeden z významných příkladů organizační formy postfordovské flexibilní specializace. Mezi jejich charakteristické znaky podle něj patří především:

- Vysoká úroveň dělby práce – vytváří těsné vazby v odvětví a mimo něj.
- Vysoká specializace výroby na úrovni firmy – stimuluje akumulaci specializovaných znalostí a usnadňuje zavádění nových technologií.
- Vytvoření efektivního systému šíření informací a znalostí na lokální úrovni – zaručuje rychlý a účinný technologický transfer mezi zúčastněnými aktéry.
- Vysoký počet místních účastníků – vede k možnosti hledání optimálních řešení a k možnosti přebírání způsobů řešení jednotlivými aktéry.
- Zvýšená úroveň vztahů ekonomických subjektů – příznivě působí na šíření technologických a organizačních inovací a zvyšuje celkovou efektivnost lokálního výrobního systému.

- Koncentrace ekonomické aktivity a zvýšené používání technologií – ovlivňuje úroveň kvalifikace pracovníků.

Jiný pohled na aglomerační efekty lze nalézt v teorii růstových pólů, která je spojena s pracemi **F. Perrouxe**. V původní Perrouxově verzi jsou póly růstu chápány odvětvově. Autor rozlišuje tzv. hnací a hnaná odvětví. Hnací odvětví definoval jako rychle se rozvíjející odvětví, kterému dominují velké, neustále inovující firmy, vysílající silné rozvojové impulsy do svého okolí, tedy firmám hnaných odvětví, takže i ty rostou rychleji než jiné srovnatelné firmy. Původní teorie růstových pólů zaznamenala v průběhu vývoje četné modifikace. Nejvýznamnější „zásahy“, které významně obohatily teoretický rámec, představuje **teorie růstových center a růstových os (J. R. Boudeville)**. Jako motor růstu označuje Boudeville obdobně jako Perroux vyspělá (hnací) odvětví, která přispívají k rozvoji navazujících (hnaných) odvětví. Perroux však nesvazuje efekty šíření s určitou oblastí. Naproti tomu Boudeville předpokládá rychlejší rozvoj těch regionů, kde jsou lokalizována hnací odvětví, protože je kalkulováno s významným multiplikačním efektem těchto odvětví na zbylou část ekonomiky regionu. (Abrahám, 2009, s. 12-14)

Z moderních přístupů ke studiu **aglomerace a ekonomické geografie** lze zmínit publikaci autorů R. Baldwina a Ch. Wyplozse z roku 2002, ve které autoři analyzují motivy pro existenci aglomeračních sil. Uvádějí, že aglomerační síly existují, když prostorová koncentrace ekonomické aktivity vytváří motivy, které podporují další prostorovou koncentraci. Jak se ukazuje, dvě nejdůležitější aglomerační síly, které působí na velkých geografických celcích, nazýváme poptávková vazba a nákladová vazba (také známé jako vazba vpřed a vazba vzad). Poptávková vazba souvisí s velikostí trhu. Firmy se chtějí usídlit tam, kde budou mít dobrý přístup na velký trh, aby snížily náklady na obchodování. Nákladová vazba funguje obdobně, ale na bázi výrobních nákladů. Většina firem nakupuje mnoho vstupů – suroviny, strojní a další zařízení, stejně tak specializované služby. Kvůli transakčním a jiným nákladům mají vstupy tendenci být levnější v oblastech, kde je produkuje mnoho firem. Nákladová vazba tak firmy vybízí k tomu, aby se usazovaly v blízkosti svých dodavatelů. Existuje samozřejmě mnoho sil, které působí proti koncentraci. Tyto síly nazýváme „disperzní“ (např. ceny pozemků, pracovních sil). Prostorové rozmístění ekonomické aktivity v rovnováze spočívá na vyrovnání účinků jednotlivých sil podporujících koncentraci (aglomerační síly) a sil odporujících koncentraci (disperzní síly). (Baldwin a Wyploz, 2008 s. 258-259)

Souvislosti mezi klastry a teoriemi regionálního rozvoje lze nalézt nejen z hlediska pozitivních efektů vyplývajících z koncentrace ekonomických aktivit, ale i z pohledu transferu inovací. Mezi takové koncepty se řadí **teorie učících se regionů**, která byla koncipována až v průběhu 90. let minulého století. Definování hlavních postulátů teorie je spojeno s pracemi B. A. Lundvalla. Na dalším rozvinutí se podíleli P. Maskell, A. Malnberg a další autoři.

Problematika učení není spojována jen s vyspělými obory a s vývojem nových technologií, ale se všemi obory včetně tradičních odvětví. Konkurenceschopnost je pak chápána nikoli jako konkurence cenová, ale jako konkurence založená na neustálých inovacích. Znalosti jsou považovány za nejstrategičtější „surovinu“ a učení za rozhodující proces z hlediska trvale udržitelné konkurenceschopnosti. Hlavním přínosem teorie učících se regionů je snaha systematicky analyzovat procesy, kterými vzniká a udržuje se v regionech schopnost vytvářet nové poznatky a vědomosti. (Blazek a Uhlir, 2002, s. 158-159)

Vedle pojmu klastř se často objevuje pojem „klastrová iniciativa“.

Definice **klastrové iniciativy** dle Zelené knihy klastrových iniciativ (2003) zní: „*Klastrová iniciativa je organizované úsilí zaměřené na zvýšení růstu a konkurenceschopnosti klastru v regionu za účasti klastrových firem, vlády a/nebo výzkumné komunity.*“

(Sölvell, Lindqvist a Ketels, 2003, 2006, s. 31)

3 KLASTRY A JEJICH VLIV NA KONKURENCESCHOPNOST

Základním ekonomickým efektem fungování klastrů je jejich vliv na růst konkurenceschopnosti podniků, regionů a států.

Pojem „**konkurenceschopnost**“ se dá chápat na různých úrovních, a to na úrovni mikroekonomické nebo na úrovni makroekonomické (ekonomiky jako celku). Mezi oběma úrovněmi je však rozdíl. Na mikroekonomické úrovni značí pojem „konkurenceschopnost“ schopnost firmy soutěžit, růst, být ziskovou. Teritoriální (národní, regionální) konkurenceschopnost se týká vztahu mezi konkurenceschopností firem a jejich vlivem na konkurenceschopnost států, regionů, resp. ekonomiky, ve které jsou firmy umístěny.

Vytváření klastrů je z makroekonomického hlediska velmi důležitým a účinným nástrojem regionální politiky. Klastry umožňují stimulovat hospodářský růst národní ekonomiky, a to prostřednictvím zvyšování konkurenceschopnosti a výkonnosti podniků, podněcování inovací včetně efektivnějšího využití výzkumu a vývoje, podpory vzniku nových podniků, získávání zahraničních investic, zvyšování exportu a ovlivňování zaměstnanosti v daném regionu.

Z výše uvedeného vyplývá, že klastr vytváří různé přínosy a efekty pro všechny zapojené subjekty. Tyto přínosy se odvíjejí od charakteru klastru, především od jeho vize, strategie, cílů a společných aktivit. (Pavelková, 2009, s. 27)

Národní klastrová strategie (2005) uvádí tyto příležitosti, které podněcují ekonomický rozvoj:

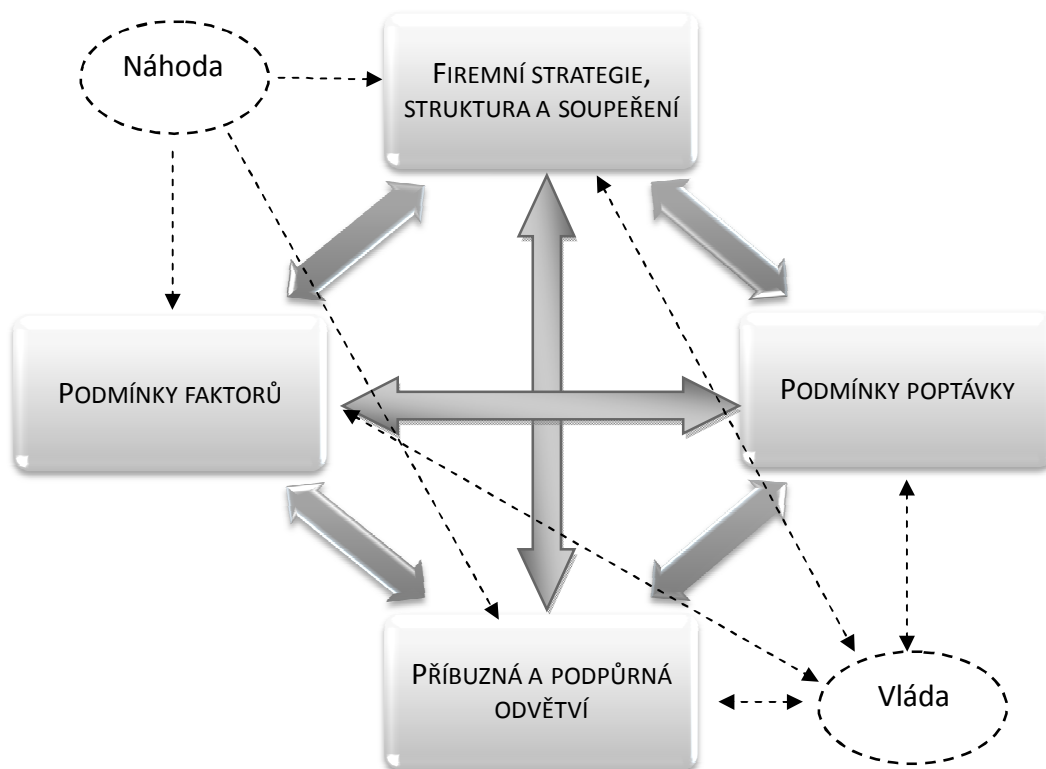
- Vytvářejí podmínky, které umožňují stimulovat inovace včetně efektivnějšího využití výzkumu a vývoje. Vytvářejí podmínky, které umožňují stimulovat inovace včetně efektivnějšího využití výzkumu a vývoje. To přispívá k růstu a zvyšování návratnosti investic veřejného sektoru například do institucí terciárního vzdělávání a výzkumných ústavů.
- Zlepšují výkonnost jednotlivých podniků a vytvářejí podmínky pro vznik nových podniků, které zvyšují inovace a urychlují tím proces restrukturalizace a diverzifikace odvětví.
- Přitahují větší množství a vyšší kvalitu vnitřních investic, které mohou obsahovat i výzkum a vývoj. Silné klastry generují prostředí, v němž jsou přítomny specializované

zované dovednosti, znalosti, výzkum a vývoj, know-how a kvalifikovaní dodavatelé, kteří mohou být přitažliví pro investory.

- Představují nové zdroje regionální nebo místní výhody a pohánějí ekonomický růst a rozvoj.
- Nabízejí komplexní strategický program a rámec pro integraci a formování politiky, která zamezuje duplicitám a překrývání se. Klastrové strategie mohou zvýšit dopad vládní podpory podnikání tím, že poskytnou iniciativám jednotlivých politik integrující rámec.

Diamant konkurenční výhody

Zdroje konkurenční výhody jsou různé u různých průmyslových odvětví a na různých geografických místech. Obecně mohou mít ty nejuspěšnější klastry nějaký unikátní zdroj konkurenční výhody, který je odlišuje od podobných klastrů kdekoli na světě. Porterův „diamant“ nicméně poskytuje rámec pro analýzu konkurenční výhody. To je znázorněno na obrázku níže (Obr. 3). „Diamant“ určuje konkurenční výhodu každého konkrétního průmyslu jako celek. (CzechInvest, ©1994–2012)



Obr. 3. Porterův „diamant“

Vlastní zpracování (Porter, 1998)

Výše vyobrazený „diamant“ obsahuje čtyři skupiny provázaných vlivů, které jsou popsány zde:

Strategie firem, struktura a konkurenti

Patří sem strategie a způsoby řízení inovací, individuální a firemní cíle, které podporují trvalé investice a silné soupeření mezi skupinami místních konkurentů.

Podmínky faktorů

Zahrnují faktory kvantitativní, přítomnost vysoce specializovaných výrobních faktorů, tj. přírodních zdrojů, kvalifikované pracovní síly, techniky, materiálových vstupů a administrativní, informační, vědecké a technické infrastruktury přizpůsobené potřebám jednotlivých odvětví, dále faktory kvality a faktory specializace.

Podmínky poptávky

Patří k nim přítomnost sofistikovaných a poptávajících místních zákazníků, kteří tlačí firmy do inovací a jejichž potřeby přitahují další firmy; možnost uspokojení potřeb i mimo dané území a mimořádná místní poptávka ve specializovaných segmentech, která může být obsloužena také z globálních trhů.

Spřízněná a podporující odvětví

Jsou to kritické množství schopných místních dodavatelů, jejichž specializované vstupy (jako jsou komponenty, zařízení a služby) jsou integrujícími podmínkami pro inovace v daném odvětví; dále konkurenceschopné místní firmy v odvětvích příbuzných svojí technologií; požadavky na speciální znalosti pracovní síly nebo zákazníci.

(Skokan, 2004, s. 111)

4 FINANCOVÁNÍ KLASTRŮ

Pro financování klastrů a klastrových iniciativ je možné využít zdroje soukromého sektoru, veřejného sektoru nebo jejich kombinaci.

Financování soukromým sektorem

Tyto zdroje většinou pocházejí přímo od firem zapojených do klastru. Na financování se větší mírou podílí jeden nebo několik vůdčích podniků, které mohou využívat aktivit klastru k optimalizaci svého dodavatelského řetězce. Mezi základní formy soukromého financování patří členské poplatky firem a spolufinancování dohodnutých projektů. Soukromé zdroje však mohou pocházet i od subjektů mimo klaster a mohou mít např. podobu klasických bankovních produktů, sponzorství nebo jiných partnerství. Bankovní produkty pak zahrnují finanční poradenství, financování samotného klastru i potřeb jeho členů. Mezi další možné zdroje financí klastru od soukromého sektoru patří: rizikový kapitál, přímé zahraniční investice, síť investorů (investor networks) a business angels.

(Pavelkova, 2009, s. 111)

Financování soukromým a veřejným sektorem

Iniciátorem klastrové iniciativy může být soukromý i veřejný sektor zároveň a na jejím financování se oba účastníci podílejí. Veřejný sektor se angažuje tehdy, když vidí v podpoře klastrů nástroj k rozvoji regionální průmyslové dynamiky. Může se jednat o nejrůznější modely společného financování s využitím strukturálních fondů, regionálních a státních rozpočtů formou grantových schémat a programů, které vyžaduje spolufinancování klastrových firem. (CzechInvest, ©1994-2012)

Regiony se mohou zapojit do financování klastrů prostřednictvím krajských, případně i municipálních rozpočtových zdrojů. Tato spoluúčast vyjadřuje pochopení a podporu dlouhodobých rozvojových záměrů daného regionu. Do financování klastrů se může zapojit také stát, a to prostřednictvím programů jednotlivých ministerstev.

Vzhledem k tomu, že dalšími partnery klastrů jsou často univerzity, lze počítat i s jejich finančními zdroji. Univerzity mohou být partnery firem například v rámci společných výzkumných, vývojových a inovačních projektů. (Pavelkova, 2009, s. 111)

4.1 Financování klastrové politiky

Finanční prostředky pro realizaci a podporu klastrové politiky začaly být poskytovány v roce 2004 a pocházejí především ze strukturálních fondů Evropské unie a doplňkově ze státního rozpočtu.

V počátku roku 2004 byl vznik průmyslových klastrů financován z Operačního programu Průmysl a podnikání (OPPP) v rámci programu Klastry. Ten se zaměřoval na podporu vzniku klastrů ve dvou fázích. První fáze se orientovala na identifikaci klastrů (vyhledávání vhodných firem pro klastry, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu klastru) a druhá na založení a rozvoj klastrů. Podle informací z CzechInvestu bylo z OPPP Klastry v období 2004 – 2006 finančně podpořeno 54 projektů v celkové výši 232 297 000 Kč. Dalšími možnými zdroji na podporu rozvoje a fungování klastrů v období 2004 – 2006 jsou prostředky z jiných programů OPPP, jako jsou např. Reality, Rozvoj lidských zdrojů, Inovace, Prosperita, Rozvoj atd. Přímou ze státního rozpočtu bylo na klastrovou problematiku vyčleněno v tomto období 104 000 000 Kč, přičemž bylo vyčerpáno pouze 39 542 127 Kč.

Na program OPPP Klastry navázal Operační program Podnikání a Inovace na období 2007 – 2013, a to programem Spolupráce – Klastry. Cílem programu je podpora vytváření příznivého podnikatelského prostředí, zlepšování podmínek pro podnikání a inovace a rozvoj konkurenční výhody díky zkvalitňování vazeb mezi výzkumem, akademickými pracovišti, veřejnou správou a podnikatelským sektorem.

První výzvy k předkládání projektů v rámci programu Spolupráce byly vyhlášeny v roce 2008, přesněji v květnu 2008 výzva pro technologické platformy a v říjnu 2008 výzva pro klastry. V rámci těchto programů bylo vyčleněno 41,3 mil. Eur – pro klastry 37,55 mil. Eur a pro technologické platformy 3,75 mil. Eur, dohromady tedy 1,1 mld. Kč.

Do první výzvy pro klastry bylo podáno 34 žádostí o přidělení dotace, ale ta byla přiznána jen 19 projektům v celkové výši 23,17 mil. Eur. Druhá výzva programu Spolupráce – Klastry byla vyhlášena v lednu roku 2009. Pro druhou výzvu programu Klastry bylo vyčleněno 25 mil. Eur. Další zdroje mohou být získány také v rámci prioritní osy 5 - Prostředí pro podnikání a inovace z programu Prosperita či z programu Školící střediska, dále v rámci prioritních os Infrastruktura a Ekonomika regionů. (Stejskal, 2011, s. 85-86)

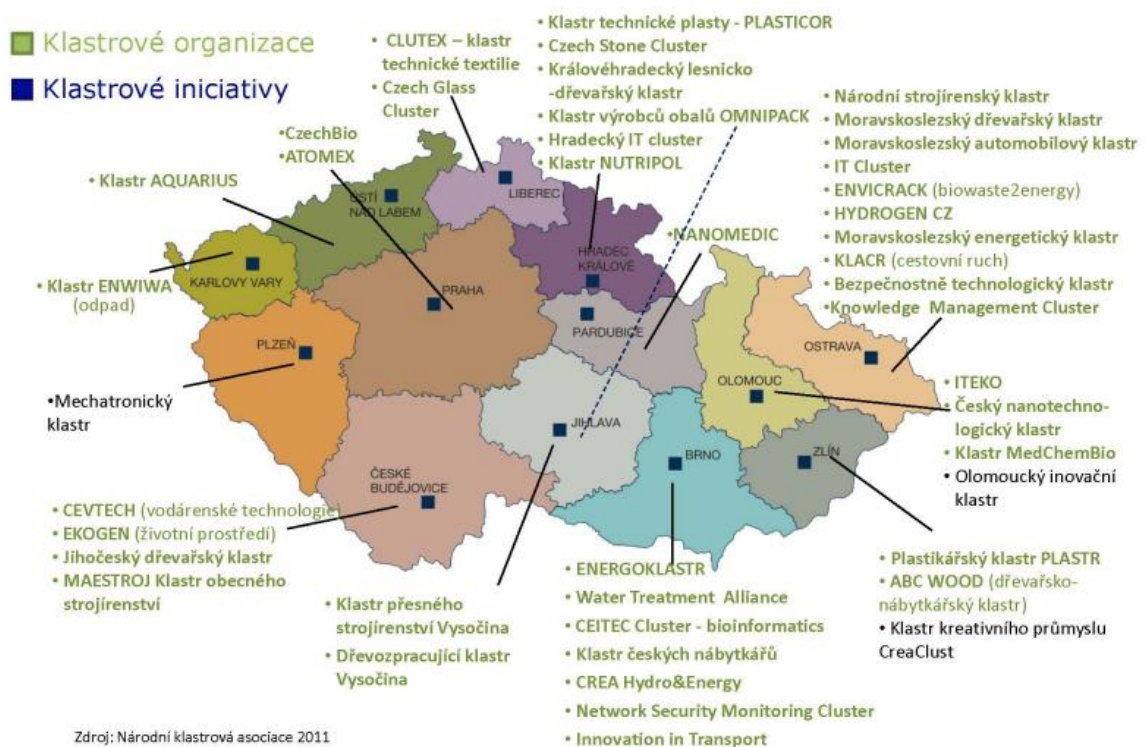
II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 KLASTRY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Moravskoslezský kraj byl prvním českým regionem, kde byla realizována studie identifikace klastrů (2002) a kde byl založen první klastr v České republice – Moravskoslezský strojírenský klastr (2003, v září 2008 přejmenován na Národní strojírenský klastr). Moravskoslezský kraj se stal zejména díky rozvinutému průmyslu, rozsáhlé vzdělávací infrastruktuře a iniciativám podporujícím výzkum a vývoj lidrem ve využití klastrové koncepce pro rozvoj klíčových hospodářských sektorů kraje. Klastry dnes neodmyslitelně patří k pilířům dalšího rozvoje regionálního průmyslu a tím i rostoucí konkurenceschopnosti celého regionu.

V současné době je v Moravskoslezském kraji činných celkem 10 klastrů. (ARR, 2011)

Klastrové organizace a klastrové iniciativy v ČR



Obr. 4. Mapa klastrů v ČR

Zdroj: Národní klastrová asociace, 2011

Národní strojírenský klastr

Původně se sdružení firem jmenovalo Moravskoslezský strojírenský klastr, založený v roce 2003. Založení MSSK provázela vlna elánu, která však postupně opadla, což se projevilo na snižování počtu členů v následujících letech. Oživení přinesl v roce 2005 Operační program Průmysl a podnikání programem Klastry, který umožnil zahájit práce v rámci projektu „Vyhledávání vhodných firem pro restrukturalizaci MSSK“ a znovu nastartoval činnost klastru a aktivizoval členy. V dalších letech se klastr dále rozrůstal a v roce 2008 změnil svůj název na dnešní Národní strojírenský klastr.

Nyní klastr sdružuje celkem 60 organizací, zaměstnává 25 000 pracovníků a dosahuje ročních tržeb okolo 50 miliard Kč. NSK realizuje dodávky do následujících odvětví: klasická a jaderná energetika, chemický a petrochemický průmysl, metalurgický průmysl, doprava a dopravní infrastruktura a ekologické strojírenství. Lídry klastru jsou strojírenský holding VÍTKOVICE MACHINERY GROUP, ŽĎAS a. s. a Strojírny Třinec, a. s. Do hlavních aktivit celého klastru patří nákupní aliance, dodavatelské řetězce, inovační projekty, vzdělávací projekty, PR aktivity a jejich cílem je dosažení vysoké konkurenceschopnosti členů na domácích i zahraničních trzích. (NSK, 2012)

Tab. 1. Struktura podnikatelských subjektů v NSK podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	5	9	23	16

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 2. Struktura podnikatelských subjektů v NSK podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	43	10	53

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Moravskoslezský dřevařský klastr

Vznikl v roce 2005 jako výsledek projektu – vyhledávací studie, jehož garantem a nositelem je Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje. Členové sdružení jsou fyzic-

ké a právnické osoby podnikající v dřevozpracujícím a stavebním průmyslu, ale i představitelé vysokého školství. Struktura firem pokrývá celý dřevozpracující hodnotový řetězec od pěstování dřevní hmoty a její těžbu, přes následné zpracování až po výrobu produktů s vysokou přidanou hodnotou. V současné době má klastr 30 členů.

Členové aktivně spolupracují na realizaci společných projektů v oblastech inovací, vzdělávání, výzkumu a propagace. Hlavním cílem je inovovat a dále rozvíjet dřevařský klastr o aktivity, které zlepšují podmínky pro podnikání v dřevozpracujícím průmyslu a posilují vazby mezi výzkumem, vysokými školami a podnikatelskou sférou. (MSDK, 2012)

Tab. 3. Struktura podnikatelských subjektů v MSDK podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	8	7	4	4

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 4. Struktura podnikatelských subjektů v MSDK podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	18	5	23

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

ENVICRACK

Klastr ENVICrack neboli klastr alternativních zdrojů energie vznikl v roce 2005. Jak už název napovídá, jeho klíčové aktivity jsou zaměřeny na využití alternativních a obnovitelných zdrojů energie, na oblast zpracování odpadů a výzkumné a vývojové projekty v těchto aktivitách. Klastr aplikuje vědeckovýzkumné činnosti v oblasti: pyrolýzní technologie, solární energie a inovací v železniční dopravě. V současné době má družstvo 28 členů. (Družstvo ENVICRACK, 2010)

Tab. 5. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Envicrack podle velikostní kategorie k roku 2010

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	4	3	5	3

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 6. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Envicrack podle institucionálního sektoru k roku 2010

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	14	1	15

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

IT Cluster

IT Cluster byl založen v roce 2006 firmami společně s Fakultou elektrotechniky a informatiky Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Díky propojení privátních firem s univerzitním zázemím vytváří klastr příležitosti pro rozvoj dalších činností v oblasti aplikovaného výzkumu a inovací. Cílem je aplikovat dosažené výsledky v oblasti vědy a výzkumu a zajistit tak jejich transfer do podoby komerčně orientovaných produktů.

Při svém vzniku mělo sdružení 18 členů, nyní je to celkem 49 specialistů v oblasti informačních technologií, ale i výzkumných a školských institucí. (IT Cluster, 2011)

Tab. 7. Struktura podnikatelských subjektů v IT Clusteru podle velikostní kategorie k roku 2011

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	2	14	8	11

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 8. Struktura podnikatelských subjektů v IT Clusteru podle institucionálního sektoru k roku 2011

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	21	14	35

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

HYDROGEN-CZ

Firmy nacházející se v tomto klastru podnikají zejména v odvětvích: výroba koksárenských produktů, výroba, distribuce a skladování technických plynů. Současná členská základna čítá 11 členů. Klastr je především zaměřen na činnosti spojené s rozvojem vodíkových technologií s důrazem využívání alternativních zdrojů výroby vodíku, respektive jeho skladování a distribuci. (Klastr HYDROGEN-CZ, 2005)

Tab. 9. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Hydrogen-cz podle velikostní kategorie k roku 2005

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	0	4	2	2

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 10. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Hydrogen-cz podle institucionálního sektoru k roku 2005

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	4	5	9

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Moravskoslezský automobilový klastr

Moravskoslezský automobilový klastr (MSAK) byl jako občanské sdružení zaregistrován v září 2006. Jeho posláním je rozvoj automobilového průmyslu v regionu tak, aby prostřednictvím silného odvětvového seskupení průmyslových podniků, vysokých škol, vědecko-výzkumných institucí a dalších subjektů privátního i veřejného sektoru byla zajištěna trvalá konkurenceschopnost jeho členů pro automobilový průmysl v České republice i v zahraničí. Nyní jeho členská základna čítá 58 členů. (CzechInvest, 2012)

Tab. 11. Struktura podnikatelských subjektů v MSAK podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	10	12	16	7

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 12. Struktura podnikatelských subjektů v MSAK podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	31	14	45

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Knowledge Management Cluster

Původním názvem Stavební klastr Ostrava, vznikl v roce 2008. Klastr je zaměřen na oblast rozvoje informačních a komunikačních technologií a transferu znalostí o podnikání převážně v malých podnicích, v geografickém vymezení Moravskoslezského a Zlínského kraje. V klastru se sdružuje 32 subjektů. (KMC, 2006-2012)

Tab. 13. Struktura podnikatelských subjektů v Knowledge Management Clustru podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	2	12	6	2

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 14. Struktura podnikatelských subjektů v Knowledge Management Clustru podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	20	2	22

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

KLACR

Cílem Moravskoslezského klastru cestovního ruchu je vytvoření konkurence schopného turistického regionu jako výsledek koordinace aktivit v cestovním ruchu, komunikace s veřejným sektorem, spoluprací subjektů v cestovním ruchu a podporou inovací. Toto sdružení vzniklo v roce 2008. Klastr má nyní 29 členů. (KLACR, 2010)

Tab. 15. Struktura podnikatelských subjektů v KLACRu podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	5	8	1	0

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 16. Struktura podnikatelských subjektů v KLACRu podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	13	1	14

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Moravskoslezský energetický klastr

Sdružení firem zaměřené na energetiku vzniklo mezi posledními klastry v roce 2009. MSEK založilo 7 členů. Mezi nimi je energetická skupina Dalkia Česká republika, Krajská hospodářská komora i ostravská Technická univerzita. Mezi cíle klastru patří: spolupráce na energetické koncepci státu, podpora využívání obnovitelných zdrojů, výchova k energetickým úsporám, výzkum a vývoj v oblasti energetiky aj. V současné době sdružuje 21 členů. (MSEK, 2012)

Tab. 17. Struktura podnikatelských subjektů v MSEK podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	4	1	5	4

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 18. Struktura podnikatelských subjektů v MSEK podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	10	4	14

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Bezpečnostně technologický klastr

Nejmladší klastr, vznikl v roce 2010. Jeho členská základna sdružuje 27 subjektů. Zaměřuje se na koordinaci a posilování spolupráce v oblasti bezpečnostně technologického výzkumu soustředěného do Moravskoslezského kraje, který má velmi vhodnou infrastrukturu a historii spojenou s těžkým průmyslem a hutnictvím. Navazuje také na poslání a činnosti České technologické platformy bezpečnosti průmyslu, která má za primární cíl posilovat úroveň bezpečnosti průmyslu v ČR. (MSK, 2010)

Tab. 19. Struktura podnikatelských subjektů v BTK podle velikostní kategorie k roku 2012

Podniky s počtem zaměstnanců	Do 10	10-49	50-249	250 a více
Počet firem	1	9	5	4

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

Tab. 20. Struktura podnikatelských subjektů v BTK podle institucionálního sektoru k roku 2012

	Nefinanční podniky národní	Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou	Celkem
Počet podniků	16	3	19

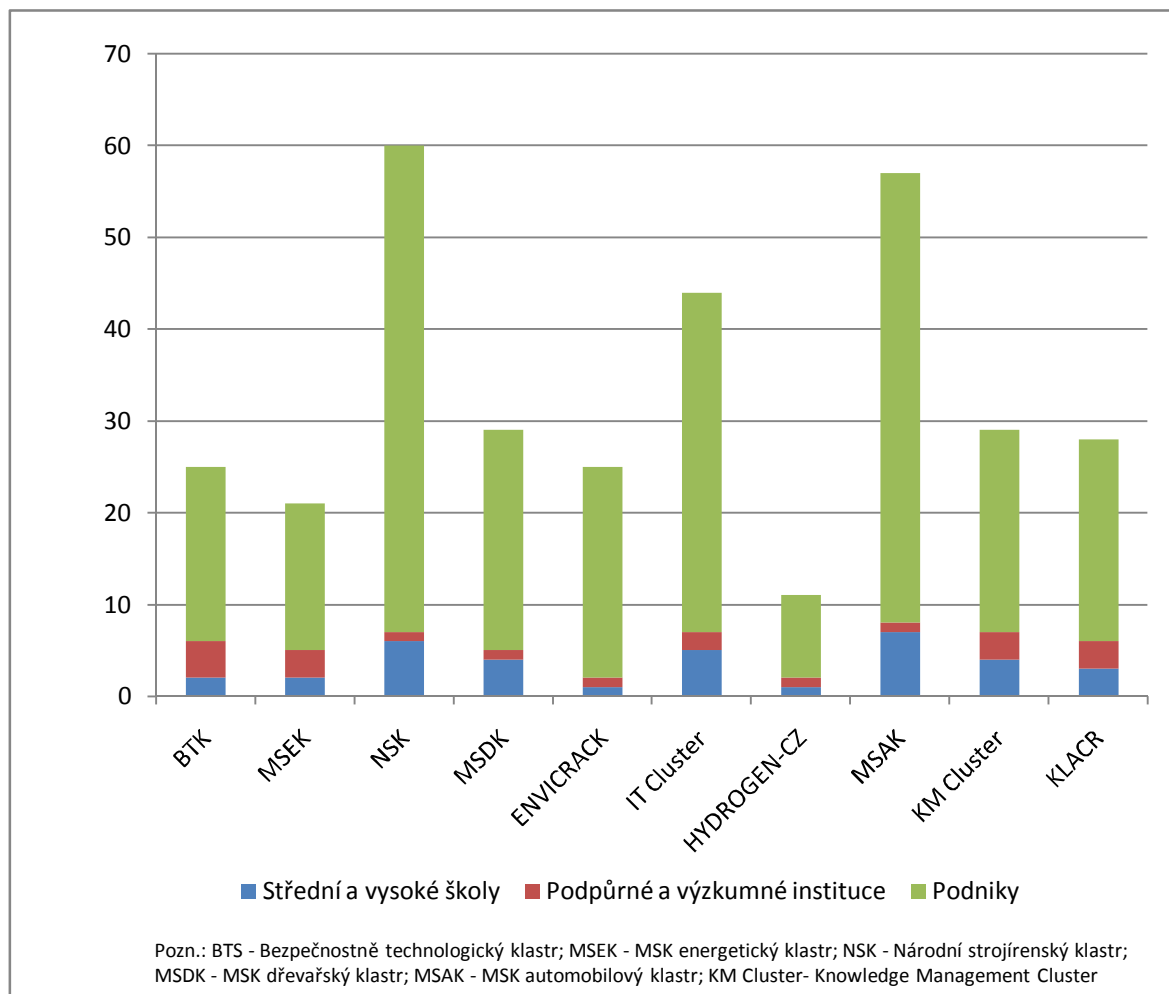
Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

5.1 Syntéza poznatků o klastrech v Moravskoslezském kraji

Všechny klastry nacházející se v MSK mají společného jmenovatele a tím je Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje. Sdružení bylo garantem a řešitelem projektu vzniku většiny z klastrů. Výjimku tvoří Bezpečnostně technologický klastr, Moravskoslezský energetický klastr, Moravskoslezský automobilový klastr a klastry Envicrack a Knowledge Management Cluster. Tyto klastry jsou ovšem také členy Sdružení, jako všechny ostatní klastry. (Sdružení pro rozvoj MSK, 2002-2012)

Z hlediska celkového počtu členů v klastru je nejpočetnějším sdružením Národní strojírenský klastr, který má rovných 60 členů. Nejde však jen o počet členů v klastru, ale důležitá je i jejich struktura. Každý z klastrů je složen především z podniků daného oboru, kterým se klastr zabývá. Další složkou jsou střední a vysoké školy a zástupci veřejné správy např. Krajská hospodářská komora MSK nebo již výše zmíněný společný a důležitý subjekt všech klastrů Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje. Některé klastry obsahují i výzkumnou organizaci, kterou je například Centrum dopravního výzkumu, v. v. i. nebo Mezinárodní laboratoř pro výzkum RFID (Radio Frekvenční Identifikace) technologie na VŠB-TUO.

Strukturu každého z klastrů znázorňuje níže vyobrazený graf (Obr. 5). Z grafu je vidno, že největší školskou základnu má Moravskoslezský automobilový klastr, jehož členy je celkem 7 školských zařízení. Oproti tomu s nejmenším počtem škol jsou na tom klastry ENVICRACK a HYDROGEN-CZ. V rámci zastoupení podpůrných a výzkumných institucí je na tom nejlépe Bezpečnostně technologický klastr.



Obr. 5. Struktura účastníků v klastrech Moravskoslezského kraje

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z webových stránek klastrů MSK

V klastrech MSK mají největší zastoupení podnikatelské subjekty spadající do institucionálního sektoru nefinančních podniků soukromých národních a to ze zkoumaných 249 podnikatelských subjektů celkových 76 %. Zbýlých 24 % tvoří nefinanční podniky soukromé pod zahraniční kontrolou. Pokud se zaměříme na jednotlivé klastry, největší podíl firem se zahraniční složkou sdružují klastry Hydrogen-cz, ve kterém je více jak polovina firem se zahraniční složkou a IT Cluster. Klastr Hydrogen-cz ovšem sdružuje pouze 11 členů. Nemalý podíl firem tohoto typu mají také ve svých strukturách Moravskoslezský energetický klastr a automobilový klastr. Protipólem jsou pak klastry Envicrack a Klacr, mezi jejichž členy je pouze 7 % podniků se zahraniční složkou. (ČSÚ, 2012)

Co se týče struktury podnikatelských subjektů zastoupených v klastrech MSK z pohledu velikostní kategorie dle počtu zaměstnanců, největší podíl je malých podniků s počtem

zaměstnanců menším než 50 a středních podniků s počtem zaměstnanců menším než 250. Podniky s více než 250 zaměstnanci jsou v součtu všech klastrů zastoupeny 22 %. Podrobnější členění zobrazuje Tab. 21 níže. (ČSÚ, 2012)

Tab. 21. Struktura podnikatelských subjektů dle počtu zaměstnanců a institucionálního sektoru v klastrech MSK k roku 2012

Název klastru	Zastoupení podniků s počtem zaměstnanců (v %)				Nefinanční podniky (v %)	
	Do 10	10-49	50-249	250 a více	Národní	Pod zahraniční kontrolou
Národní strojírenský klastr	9	17	43	30	81	19
MS dřevařský klastr	35	30	17	17	78	22
Envicrack	27	20	33	20	93	7
IT Cluster	6	40	23	31	60	40
Hydrogen-cz	0	44	22	33	44	56
MS automobilový klastr	22	27	38	16	69	31
Knowledge management klastr	4	23	11	4	91	9
Klacr	36	57	7	0	93	7
MS energetický klastr	29	7	36	29	71	29
Bezpečnostně technologický klastr	5	47	26	21	84	16
Celkem	16	32	31	22	76	24

Vlastní zpracování na základě údajů z RES (ČSÚ, 2012)

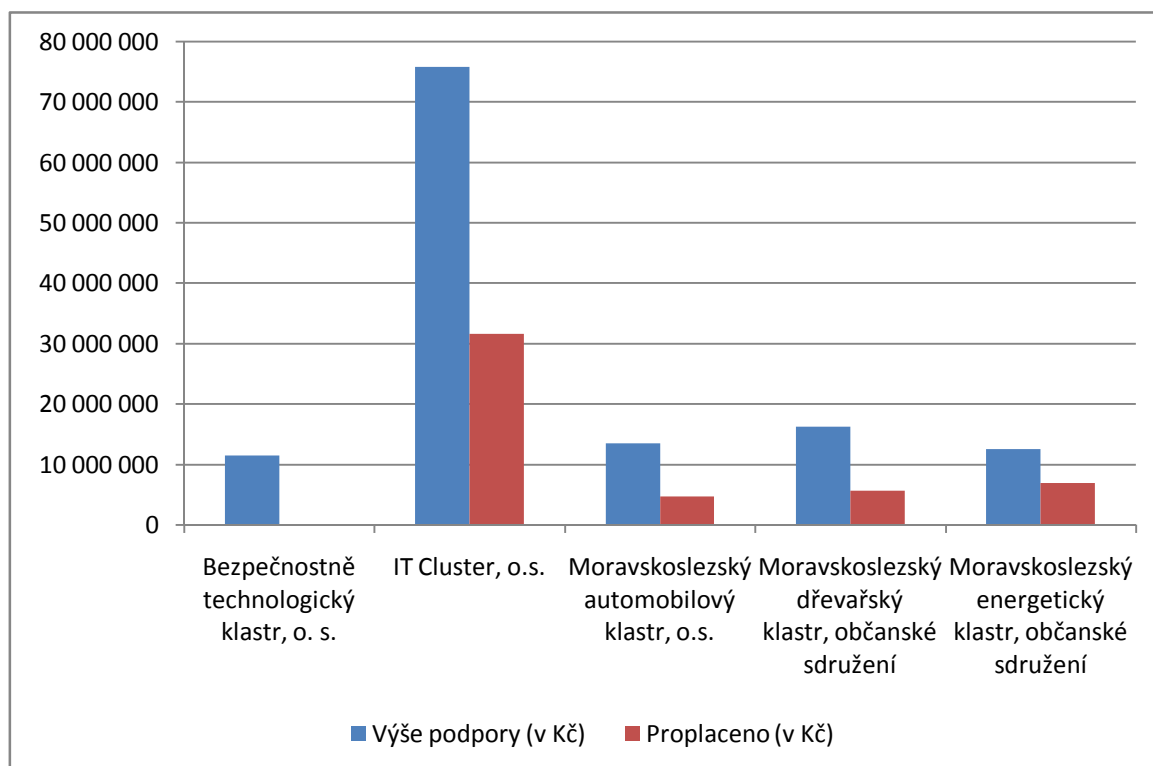
5.2 Čerpání finančních prostředků z fondů EU prostřednictvím klastrů Moravskoslezského kraje

V květnu roku 2004 vyhlásilo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR **Operační program Průmysl a podnikání**. Jedním z jeho programů podpory byl program Klastry. Tento program byl zaměřen na rozvoj komunikace a spolupráce mezi firmami, univerzitami, vědecko-výzkumnými a dalšími institucemi. Podporoval vznik a rozvoj odvětvových kooperačních seskupení – klastrů, a byl rozdělen do dvou fází. V první fázi byla podpora poskytována na vyhledávání vhodných firem pro účast v klastru, fáze druhá spočívala v samotném vzniku a dalším rozvoji klastru. V první fázi – vyhledávání, bylo realizováno v Moravskoslezském kraji 8 projektů v celkové hodnotě 6 183 000 Kč. Ve druhé fázi – založení, byly realizovány 4 projekty v celkové hodnotě 56 511 000 Kč. Podpořeny byly projekty těchto klastrů: ENVICRACK (pyrolýzní zpracování tříděného odpadu), Moravskoslezský dřevařský klast, Moravskoslezský strojírenský klast a Moravskoslezský automobilový klast. (CzechInvest, 1994-2012)

Na program Klastry navazuje v programovacím období 2007-2013 obdobný program Spolupráce v rámci **Operačního programu Podnikání a inovace (OPPI)**. Pro čerpání dotací z tohoto programu bylo ze strany klastrů v Moravskoslezském kraji podáno celkem 20 žádostí, z toho 8 bylo zamítnuto z důvodu např. nesplnění formálních kritérií, odstoupení žadatele atd. Počet přiznaných dotací bylo celkem 6, zbylé žádosti procházejí hodnocením.

Mezi klastry, kterým byla úspěšně schválena žádost na dotaci, patří: Bezpečnostně technologický klast, IT Cluster, Moravskoslezský automobilový klast, Moravskoslezský dřevařský klast a Moravskoslezský energetický klast. Nejvíce finančních prostředků čerpal doposud IT Cluster a to v celkové výši 31 624 027 Kč. Celková výše přiznané podpory z OPPI činí 129 340 000 Kč, zatím bylo proplaceno klastrům 48 815 647 Kč.

(CzechInvest, 1994-2012)



Obr. 6. Čerpání prostředků z OPPI prostřednictvím klastrů MSK v programovacím období 2007-13

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z CzechInvest, 2012

Další možností klastrů, odkud čerpat prostředky EU je **Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost** v programovacím období 2007-13.

Tuto možnost, z pozice přímého žadatele, využila polovina klastrů. Projekty se týkají vzdělávání a zvýšení adaptability zaměstnanců členů klastrů, zvýšení obecných jazykových a manažerských kompetencí členů klastru a zvyšování kvalifikace zaměstnanců klastru. Předchůdcem tohoto programu byl **Operační program Rozvoj lidských zdrojů**. Z tohoto programu žádný z klastrů finanční prostředky nečerpal. (CRR ČR, 2012)

Podrobné informace o financování jednotlivých projektů se nacházejí v níže zobrazené tabulce (Tab. 22).

Tab. 22. Projekty realizované v rámci OP LZZ klastry MSK v programovacím období 2007-13

(v Kč)	Příspěvek EU	Soukromé prostředky	Národní veřejné prostředky	Celkem
Národní strojírenský klastr	36 968 503	6 025 356	6 523 853	49 517 712
Vzdělávání zaměstnanců podniků sdružených v NSK				
MS dřevařský klastr	6 877 861	0	1 213 740	8 091 601
Efektivní vzdělávání a zvýšení adaptability zaměstnanců členů MSDK				
IT Cluster	1 219 923	0	215 280	1 435 203
Zvýšení obecných jazykových a manažerských kompetencí členů IT Clusteru, o.s.				
Knowledge Management Cluster	15 320 686	0	2 703 650	18 024 336
Budujeme naši budoucnost zvyšováním adaptability zaměstnanců členů Stavebního klastru Ostrava, o. s.				
KLACR	10 507 732	0	1 854 306	12 362 038
Zvyšování kvalifikace zaměstnanců v cestovním ruchu Moravskoslezského kraje				

Vlastní zpracování

Zdroj: Regionální Informační Servis, 2012

Klastry mohou žádat o podporu i z **Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost** (2007-13). Tuto možnost využily tři klastry – Moravskoslezský automobilový, energetický a dřevařský klastr.

Výše vyjmenované klastry vytvořily projekty zaměřené na zlepšování podmínek pro výuku technických oborů s poskytováním nejnovějších poznatků z oblasti inovací a celkově zvyšování popularity těchto oborů u žáků ZŠ. Z oboru energetiky jsou to projekty zaměřené na rozšíření a propagaci energetické gramotnosti mezi širokou veřejnost a dále vznik a rozvoj partnerství firem a vysokých škol v oblasti energetiky a v oblasti stavebnictví a architektury. A v poslední řadě zlepšení stavu odborného školství a učilišť v oblasti dřevovýroby a stavebnictví a větší provázanost jejich výuky s praxí. Momentálně jsou 4 projekty již zrealizovány a zbylé 4 v realizaci. (CRR ČR, 2012)

Níže uvedená tabulka (Tab. 23) uvádí informace o čerpání prostředků z OP VK v rámci schválených projektů, předložených klastry.

Tab. 23. Projekty realizované v rámci OP VK klastry MSK v programovacím období
2007-13

(v Kč)	Příspěvek EU	Soukromé prostředky	Národní veřejné prostředky	Celkem
MS automobilový klastr	3 810 481	0	672 438	4 482 919
				AutoAcademy
	1 793 001	0	316 412	2 109 413
				Inovace pro střední školy
MS energetický klastr	2 644 891	0	466 745	3 111 636
				Energetická gramotnost - propagace a zkvalitnění nabídky vzdělávání jednotlivců v oblasti energetiky
	20 386 575	0	3 597 631	23 984 206
				Partnerství v oblasti energetiky
MS dřevařský klastr	15 332 224	0	2 705 687	18 037 910
				Partnerství v oblasti stavebnictví a architektury
	9 967 382	0	1 758 950	11 726 332
				Popularizace a zvýšení kvality výuky dřevozpracujících a stavebních oborů v Moravskoslezském kraji
	8 743 678	0	1 543 002	10 286 680
				Rozvoj profesního vzdělávání pedagogů středních odborných škol a učilišť v oblasti dřevovýroby a stavebnictví
	2 194 910	0	387 337	2 582 247
				Vzdělávání v oblasti projektování domů

Vlastní zpracování

Zdroj: Regionální Informační Servis, 2012

6 FINANČNÍ ASPEKTY FIREM VE VYBRANÝCH KLASTRECH MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

Jestli se klastru jako celku daří, můžeme z části posoudit z finančních ukazatelů jednotlivých firem zastoupených v něm. Mezi tyto ukazatele patří např. účetní přidaná hodnota, celkové tržby za prodej zboží, služeb, vlastních výrobků, osobní náklady ad.

Pro zhodnocení finančních ukazatelů jsem si vybrala vzorek firem ve čtyřech klastrech, které měly dostupná data za požadované období. Pro posouzení vývoje v časové řadě byl použit meziroční index hodnot.

6.1 Národní strojírenský klastr

Ve vzorku firem je 39 ekonomických subjektů, mezi nimiž jsou i lídři klastru – Vítkovice MACHINERY GROUP, Strojírny Třinec, a. s. a ŽĐAS, a. s.

Klastr se zabývá činnostmi z oddílů CZ-NACE 24 - Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství, 27 - Výroba elektrických zařízení, 28 - Výroba strojů a zařízení jinde neuvedených. Převládající činnost klastru spadá pod oddíl CZ-NACE 25 což je výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení. (ČSÚ, 2012)

Následující tabulka (Tab. 24) zobrazuje celkový objem finančních prostředků vykázaných během let 2005 až 2010 firmami z NSK. Téměř všechny finanční ukazatele vykazovaly do roku 2008 přírůstky. S výjimkou tržeb za prodej zboží a přidané hodnoty. Tržby za prodej zboží v roce 2006 mírně poklesly, ale během dalších 2 let měly rostoucí trend. Kdežto přidaná hodnota mírně poklesla až v roce 2008 a v dalších letech klesající trend pokračoval. Důsledky finanční krize můžeme zaregistrovat ve vývoji všech ukazatelů, kdy v roce 2009 objem všech finančních toků výrazně poklesl. Nejhuře na tom byly tržby za prodej zboží, které poklesly o 35 %, ale následně se v roce 2010 zvýšily o 42 %.

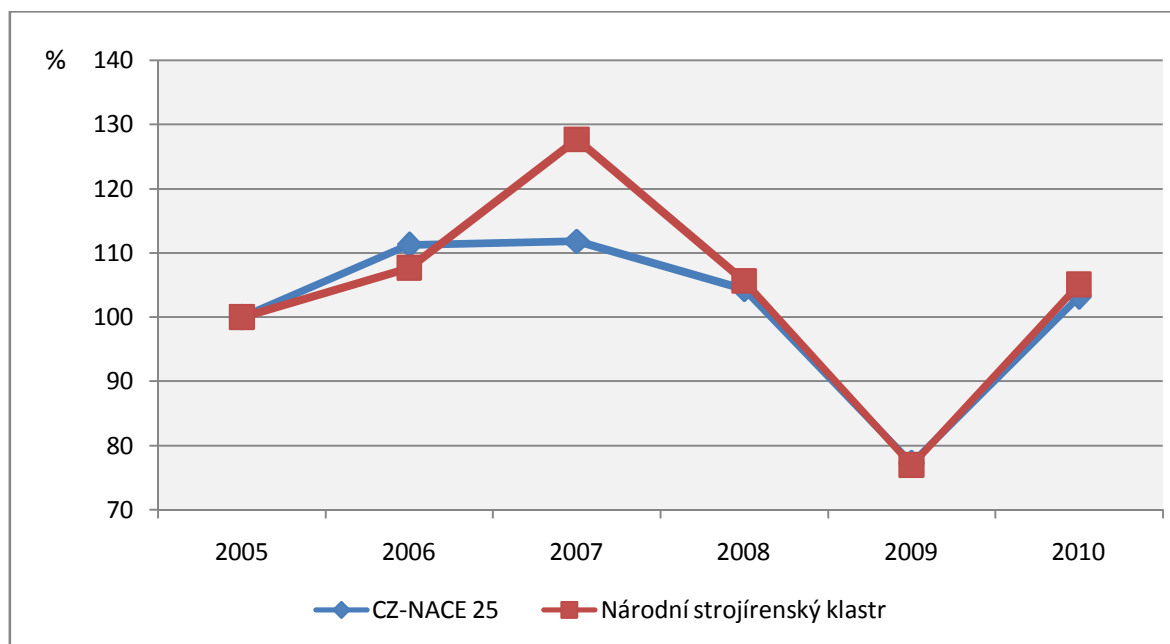
Tab. 24. Vývoj finančních ukazatelů vybraných podnikatelských subjektů NSK v letech 2005 – 2010

(tis. Kč)	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tržby za prodej zboží	2 501 064	2 069 087	3 345 545	4 156 398	2 716 867	3 862 140
Přidaná hodnota	7 230 690	8 668 437	10 931 873	10 908 149	9 693 210	9 086 646
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	24 890 379	26 808 494	34 233 201	36 167 167	27 841 103	29 267 674
Osobní náklady	4 457 731	4 866 050	5 619 827	6 384 208	5 651 888	5 911 866

Vlastní zpracování

Zdroj: Sběrka listin, MSČR 2012

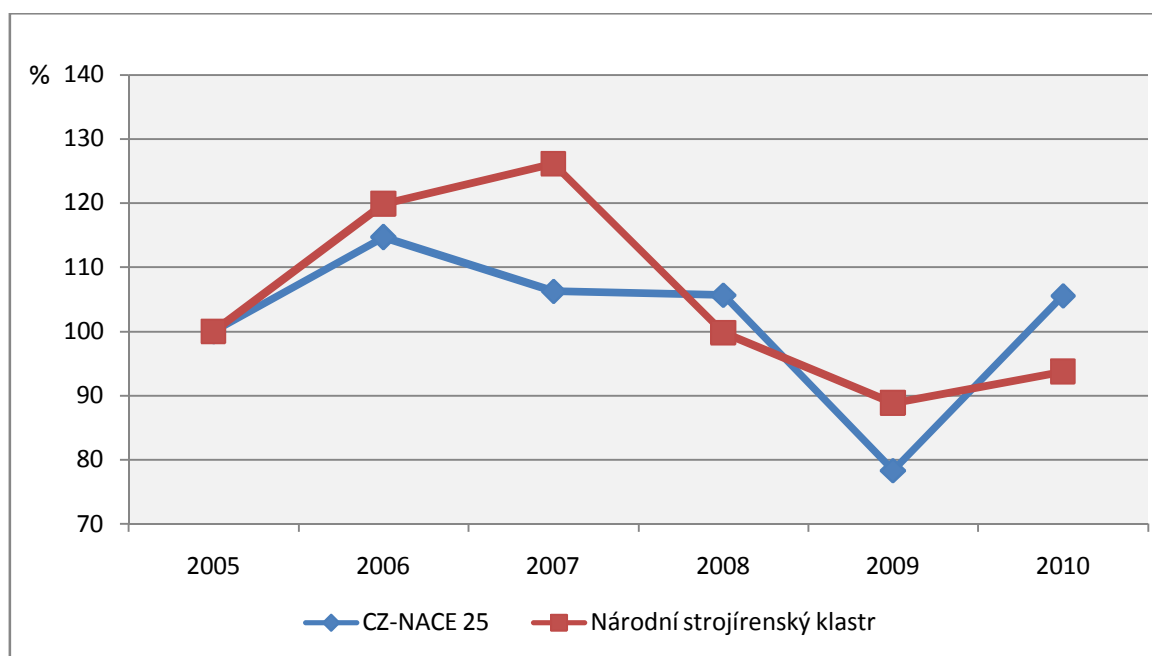
Jak bylo výše zmíněno, převažující činnost firem v klastru spadá do oddílu CZ-NACE 25. Nastupující hospodářská krize se u tohoto oddílu projevila s prodlevou. Jedním z hlavních důvodů je skutečnost, že ještě v části roku 2009 byly realizovány dlouhodobě nasmlouvané zakázky převážně investičního charakteru. Pokud porovnáme průběh tržeb oddílu, který vykazuje značnou setrvačnost s růstem tržeb zpracovatelského průmyslu, vliv investičních zakázek to potvrzuje. (MPO, 2010) Křivka vývoje, která je znázorněna v grafu níže (Obr. 8) má téměř stejný vývoj jako křivka celého oddílu CZ-NACE 25. Výjimkou jsou roky 2006 a 2007. V roce 2006 měl vyšší meziroční index celý oddíl oproti klastru. Situace se ovšem obrátila v roce 2007, kdy měl meziroční index vyšší NSK zhruba o 16 %.



Obr. 7. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb NSK s odvětvím CZ-NACE 25 v letech 2005 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z MPO a Sbírký listin (MSČR, 2012)

Když srovnám křivky vývoje účetní přidané hodnoty (Obr. 9), už nemají tak podobný průběh jako křivky tržeb za vlastní výrobky a služby. Co se týče Národního strojírenského klastru, růstová tendence přidané hodnoty se zlomila v roce 2008, kdy klastr zaznamenal během následujících dvou let pokles přidané hodnoty téměř o 12 %. Až v roce 2010 se situace zlepšila. Křivka celého oddílu má v prvních třech letech vyrovnaný průběh, zlomový byl rok 2009, kdy se přidaná hodnota snížila o 22 %, v dalším roce ovšem meziroční index nabyl znovu kladných čísel.

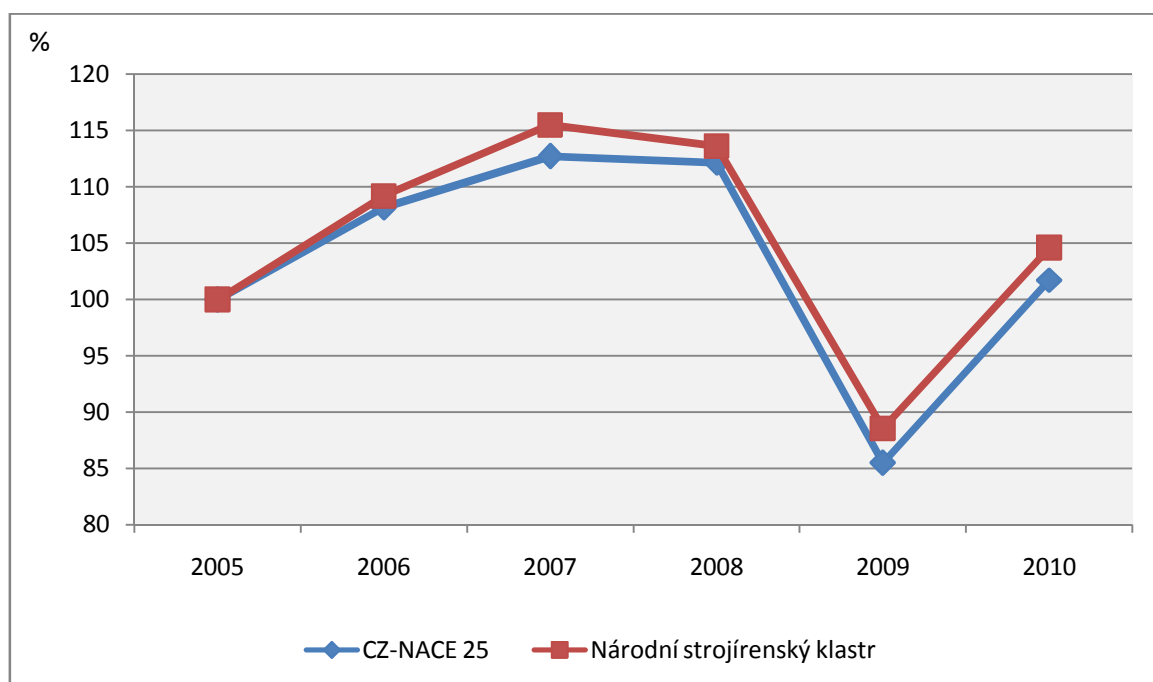


Obr. 8. Srovnání vývoje meziročních indexů účetní přidané hodnoty NSK s odvětvím CZ-NACE 25 v letech 2005 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z MPO a Sbírký listin (MSČR, 2012)

Hodnoty osobních nákladů celého oddílu a Národního strojírenského klastru mají téměř totožné hodnoty meziročních indexů. Jak je patrné na níže uvedeném grafu (Obr. 10), obě vývojové křivky se navzájem téměř překrývají. Osobní náklady, jak už vzorku firem v klastru, tak i celého oddílu měly až do roku 2007 rostoucí charakter. Rok 2009 byl zlomový, kdy obě hodnoty zaznamenaly pokles o zhruba 15 %, avšak v následujícím roce

firmy do osobních nákladů vkládaly více peněžních prostředků, tudíž se oba meziroční indexy zvýšily.



Obr. 9. Srovnání vývoje meziročních indexů osobních nákladů NSK s odvětvím CZ-NACE 25 v letech 2005 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z MPO a Sbírký listin (MŠČR, 2012)

6.2 Moravskoslezský dřevařský klastr

Ve vzorku pro analyzování Moravskoslezského dřevařského klastru je zahrnuto 15 firem. Mezi nimiž jsou např. Lesostavby Frýdek-Místek a. s., Biocel Paskov, a.s. nebo Cidem Hranice, a.s. Převažující činnost klastru spadá pod oddíl CZ-NACE 16 – Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku.

Dřevozpracující průmysl patří v České republice k oddílům s jednou z nejstarších tradicí. Lesy, jako dodavatel suroviny z trvale obnovitelných přírodních zdrojů a dřevozpracující průmysl se vzájemně doplňují a podmiňují. Dřevo je materiálem s novou budoucností.

Dřevozpracující průmysl patří svou velikostí, měřeno objemem tržeb, mezi oddíly českého zpracovatelského průmyslu k průměru a nemůže se srovnávat s takovými oddíly, jako jsou strojírenství, automobilový nebo elektrotechnický průmysl. Jeho podíl na tržbách zpracovatelského průmyslu dosáhl v roce 2010 hodnoty 2,6 %, na účetní přidané hodnotě 2,9 %

a v počtu zaměstnaných osob 3,4 %. Vedle strojírenství CZ-NACE zde byl podle údajů ČSÚ druhý největší počet podnikatelských subjektů (28 323). (MPO, 2010)

Tab. 25 zobrazuje vývoj celkového objemu finančních ukazatelů za vzorek firem v MSDK v letech 2005 – 2010. U všech finančních ukazatelů je vývoj značně rozmanitý, výjimku tvoří osobní náklady, které se vyvíjely docela vyrovnaným tempem.

Tab. 25. Vývoj finančních ukazatelů vybraných podnikatelských subjektů MSDK v letech 2005 – 2009

(tis. Kč)	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tržby za prodej zboží	193 447	188 187	233 871	342 221	258 591	329 386
Přidaná hodnota	1 736 627	2 053 545	2 648 548	1 765 286	1 816 641	2 279 031
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	7 892 249	9 103 485	10 302 561	8 273 611	8 453 107	9 611 414
Osobní náklady	670 060	749 995	856 305	821 683	835 970	839 667

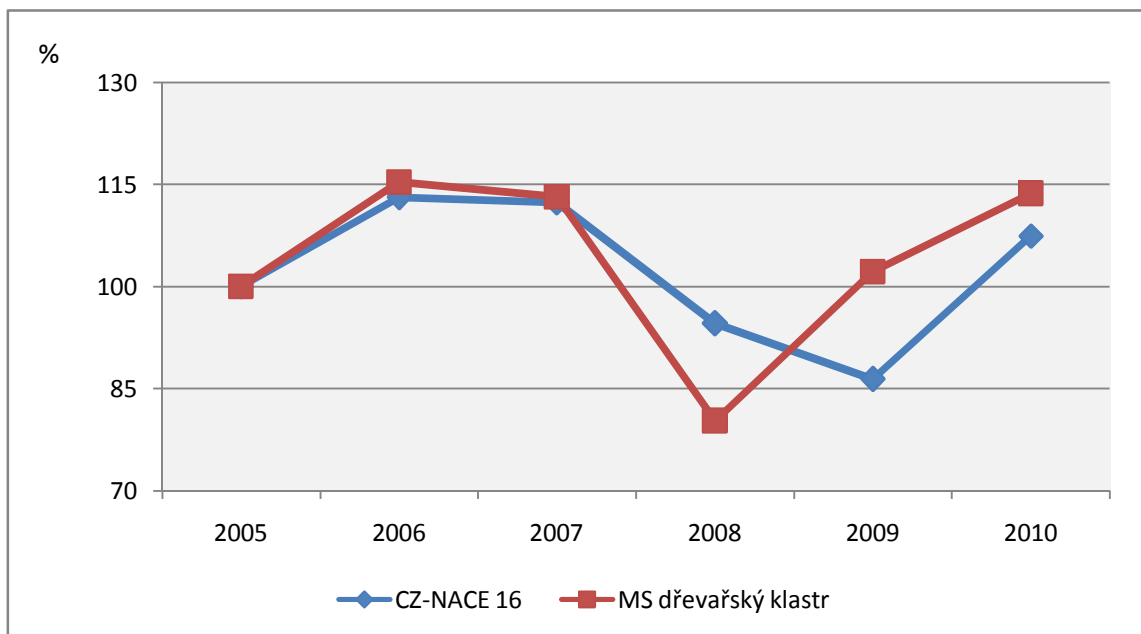
Vlastní zpracování

Zdroj: Sběrka listin (MŠCR, 2012)

Jak se vyvíjely tržby za vlastní výrobky a služby ukazuje níže uvedený graf (Obr. 11). Z něj je patrná značná podobnost vývoje tržeb celého odvětví dřevozpracujícího průmyslu (CZ-NACE 16) s vývojem tržeb dřevařského klastru. Největší propad tržeb nastal u MSDK v roce 2008 a to celkem o 20 % oproti předešlému roku.

Ukazatel tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v rámci celého oddílu CZ-NACE 16 měl v období let 2005 až 2010 kolísavou tendenci. Ke konci roku 2008 se zde začal projevat i dopad celosvětové krize. Ten pokračoval i v následujícím roce 2009, kdy tržby poklesly o 13,6 %. V roce 2010 po odeznění krize tržby naopak vzrostly o 7,4 %.

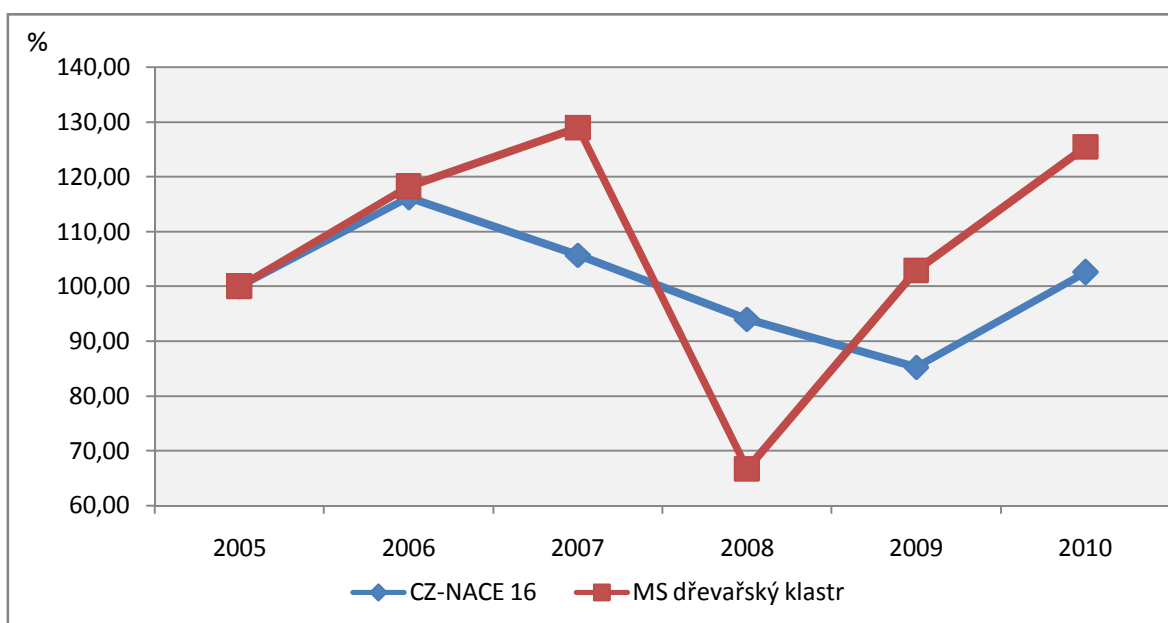
(MPO, 2010)



Obr. 10. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za vlastní výrobky a služby MSDK s odvětvím CZ-NACE 16 v letech 2005 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z MPO a Sbírký listin (MSČR, 2012)

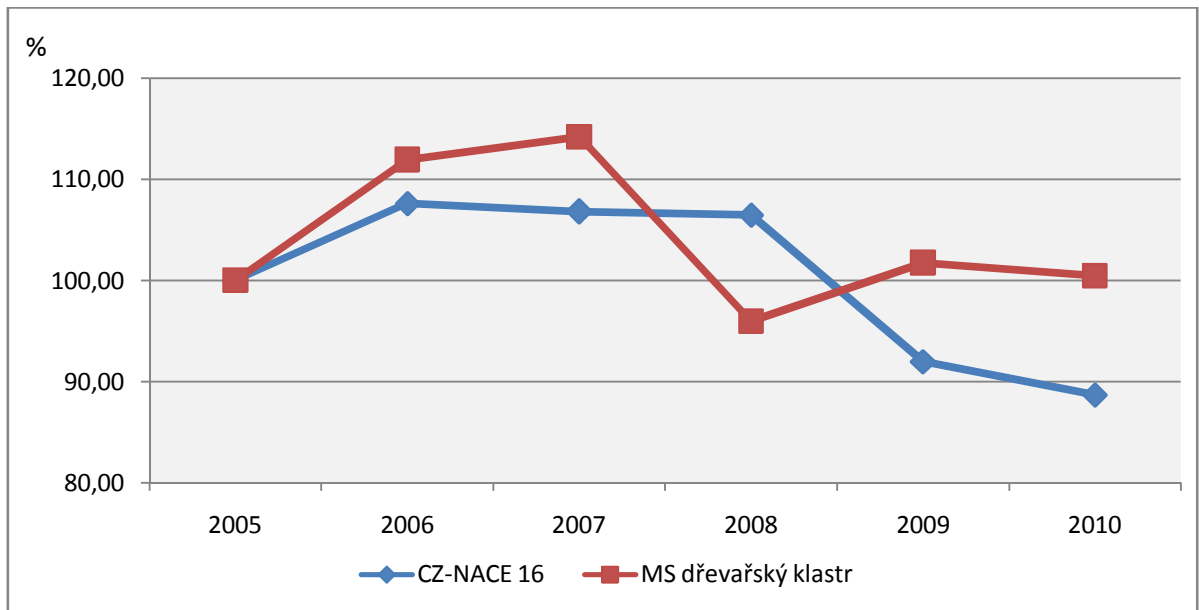
Ze zkoumaných finančních ukazatelů má nejvíce odlišný průběh od daného odvětví vývoj účetní přidané hodnoty. Za dřevařský klastr se hodnoty pohybovaly s většími rozdíly. Zatímco meziroční indexy za dřevozpracující průmysl se pohybovaly v rozmezí 85 – 116 %, hodnoty za dřevařský klastr nabývaly rozpětí 67 – 129 %.



Obr. 11. Srovnání vývoje meziročních indexů účetní přidané hodnoty MSDK s odvětvím CZ-NACE 16 v letech 2005 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z MPO a Sbírký listin (MSČR, 2012)

Ukazatel osobních nákladů celého oddílu vykazuje v období let 2005 až 2008 plynulý nárůst, avšak za roky 2009 a 2010 dochází k poklesu, který je způsoben především dopadem krize. Krize se v dřevařském klastru projevila již o rok dříve, v roce 2008, jak je patrné z grafu níže (Obr. 13). V následujících letech však hodnoty začaly opět růst. (MPO, 2010)



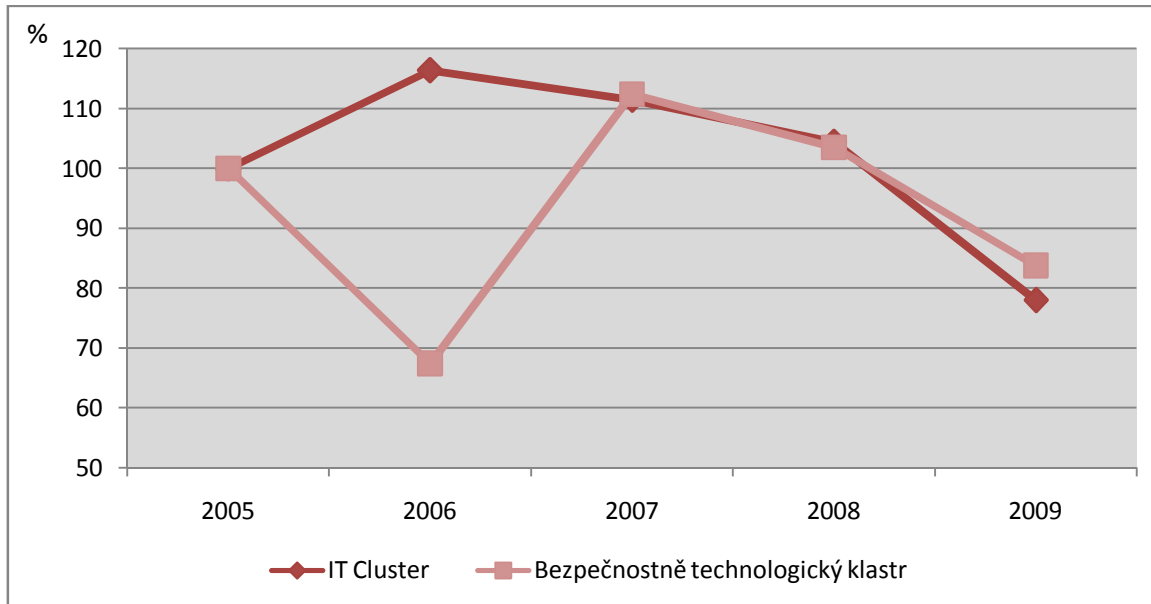
Obr. 12. Srovnání vývoje meziročních indexů osobních nákladů MSDK s odvětvím CZ-NACE 16 v letech 2005 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat převzatých z MPO a Sbírký listin (MSČR, 2012)

6.3 Srovnání IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem

Tato kapitola je zaměřená na srovnání finančních ukazatelů vybraných firem IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem. Opět jsou srovnávány vzorky firem, které měly za období 2005 – 2009 dostupná data. Za IT Cluster je ve vzorku celkem 24 firem, mezi nimiž jsou mimo jiné Hewlett-Packard, s. r. o., IMB Česká republika, s. r. o. nebo T-Mobile Czech Republic, a. s. Za Bezpečnostně technologický klastr jsou zahrnuty údaje jedenácti firem, mezi nimiž jsou např. firmy Siemens, s. r. o., Fite, a. s. nebo NAM system, a. s.

První graf (Obr. 14) zobrazuje porovnání vývoje tržeb v IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem. Oba klastry měly v letech 2005 – 2009 podobný průběh křivek vývoje tržeb, vyjma rok 2006. IT Cluster zaznamenal meziroční nárůst tržeb za zboží o 16 %, ovšem pro BTK to byl méně úspěšný rok s poklesem tržeb o zhruba 33 % oproti předešlému roku. V následujících letech se však situace zlepšila a tržby vzrostly o 12 %. Roky 2007 – 2009 měly pro oba klastry stejný vývoj a to pokles tržeb za zboží. (MPO, 2010)



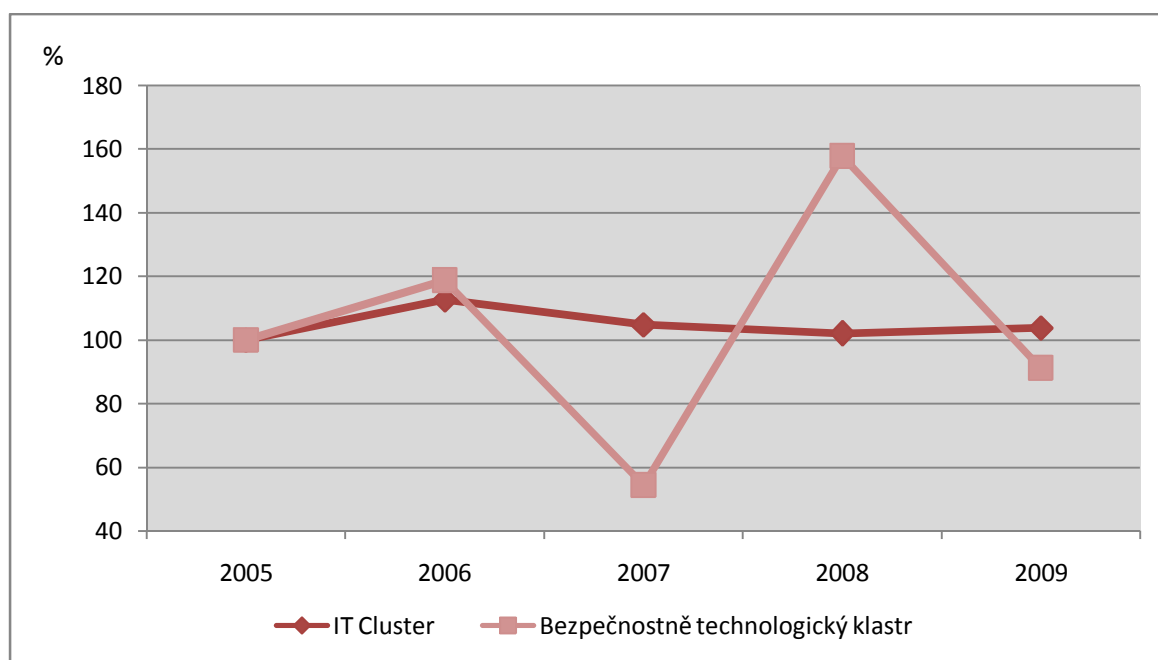
Obr. 13. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za zboží IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 – 2009

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ze Sbírký listin (MŠČR, 2012)

V předešlém grafu byl zobrazen vývoj tržeb za zboží, nyní graf (Obr. 15) zobrazuje vývoj tržeb za vlastní výrobky a služby. Pokud porovnáme objem tržeb za zboží s tržbami za vlastní výrobky a služby v rámci jednotlivých klastrů, jsou oba rozdílné. IT Cluster se zaměřuje spíše na vlastní výrobky a služby, které jsou v některých letech až 10 x vyšší jak tržby za zboží, kdežto u Bezpečnostně technologického klastru je to naopak. BTK má vyšší objem tržeb za zboží než za vlastní výrobky a služby.

Z grafu (Obr. 15) je patrné, že vývoj ukazatele tržby za vlastní výrobky a služby má u každého klastru odlišný vývoj. Hodnoty meziročního indexu IT Clusteru se pohybovaly během celých čtyř let ve stabilní míře od 2 % do 13 %. Vývoj meziročního indexu v BTK měl mnohem rozmanitější průběh. Největší pokles a nárůst zaznamenal klaster v letech 2007 a 2008, kdy tržby nejprve o 45 % poklesly a následně téměř o 60 % narostly.

(MPO, 2010)

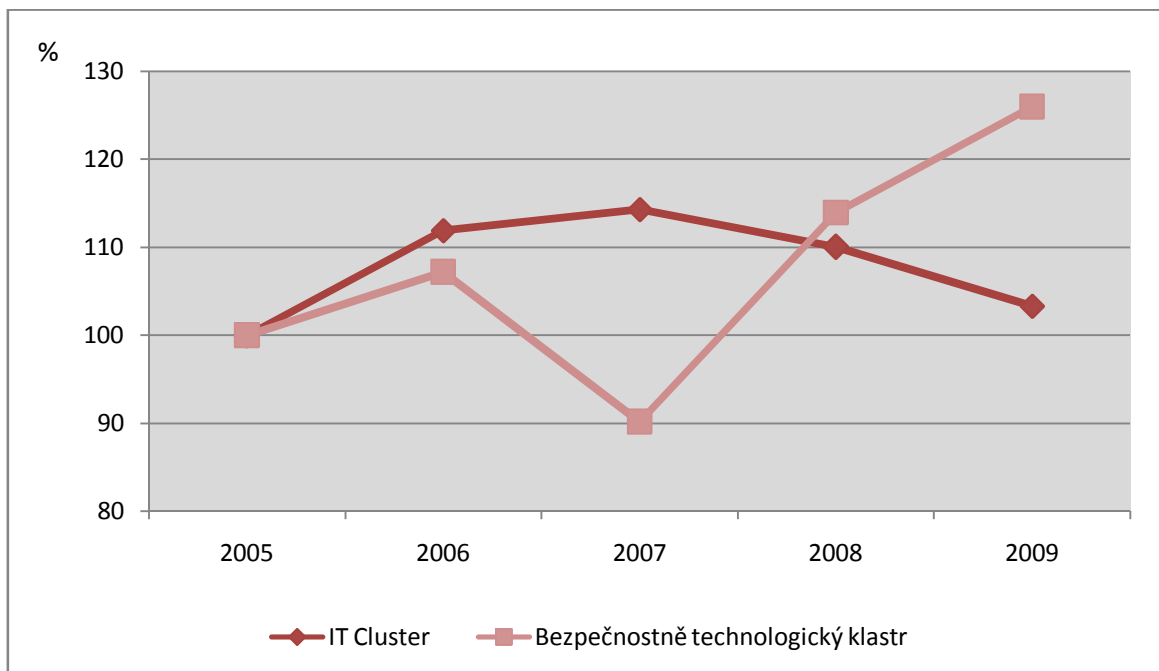


Obr. 14. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za vlastní výrobky a služby IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 - 2009

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ze Sbírký listin (MŠČR, 2012)

Osobní náklady (Obr. 16) se v obou klastrech vyvíjely podobně jako tržby za vlastní výrobky a služby. Rok 2007 byl opět kritický pro Bezpečnostně technologický klaster, kdy na osobní náklady vydal klaster o 10 % méně prostředků oproti minulému roku. Ovšem v dal-

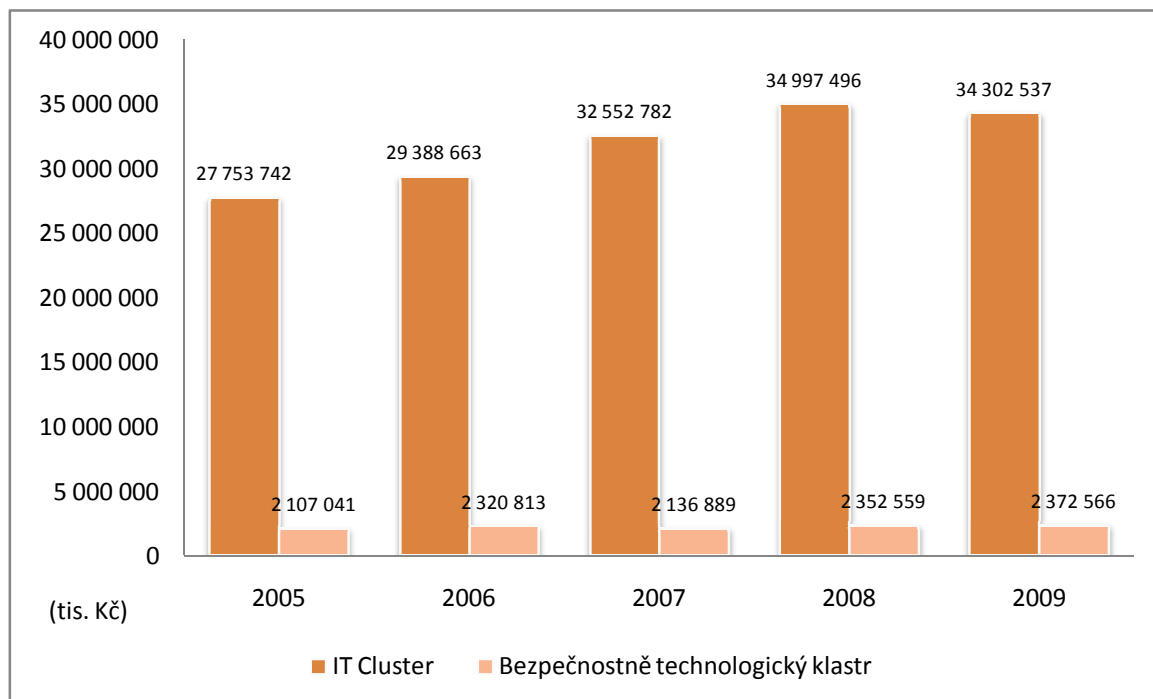
ších dvou letech má meziroční index rostoucí tendenci, což se nedá říct o IT Clusteru, jehož výdaje na osobní náklady v letech 2008 a 2009 klesaly. (MPO, 2010)



Obr. 15. Srovnání vývoje meziročních indexů osobních nákladů IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 – 2009

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ze Sbírký listin (MSČR, 2012)

Poslední graf (Obr. 17) zobrazuje rozdíl mezi objemem přidané hodnoty mezi oběma klastry. Již na první pohled jde poznat rapidní rozdíl v celkovém objemu dosahovaných hodnot, jejichž meziroční index se také liší. Bezpečnostně technologický klastr měl během sledovaného období vyrovnaný vývoj celkového objemu přidané hodnoty za vzorek firem v klastru. IT Cluster měl do roku 2008 rostoucí trend přidané hodnoty s mírným poklesem v roce 2009. (MPO, 2010)



Obr. 16. Srovnání hodnot účetní přidané hodnoty IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 – 2009

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ze Sbírký listin (MŠČR, 2012)

Z celkového pohledu je znatelný rozdíl mezi IT Clusterem a Bezpečnostně technologickým klastrem. Odvětví informačních a komunikačních technologií je silným odvětvím s rychlým vývojem a neustálým technologickým pokrokem, v České republice se soustavně rozvíjí a udržuje si růstový potenciál. Díky tomu, i kvůli vesměs kladným hodnotám analyzovaných finančních ukazatelů můžeme IT Cluster hodnotit jako dobře fungující celek prosperujících firem. Bezpečnostně technologický klastr měl sice ve zkoumaném období rozmanitější hodnoty meziročních indexů, to ovšem nedokazuje, že by se mu dařilo hůře, než IT Clusteru.

7 NÁVRH VYTVOŘENÍ NOVÉHO KLASTRU V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Analýza klastrů v Moravskoslezském kraji ukázala, že tento nástroj pro zvyšování konkurenceschopnosti firem a regionů je v tomto kraji využíván v řadě odvětví. Analýza dále ukázala na některé možné přínosy účasti subjektů v klastru. Tyto přínosy mohou zahrnovat čerpání veřejných prostředků, a to zejména vzhledem k dotačním schématům kohezní politiky. Finanční analýza pak naznačuje spíše lepší hodnoty vybraných ukazatelů firem, které jsou v klastru přítomné. I když analýza nemůže rozhodnout o významu klastru pro tuto skutečnost a i vlastní hodnoty jsou postiženy jistými výkyvy, lze zjištěné poznatky považovat za jakousi vstupní indicii pozitivního vlivu klastru na konkurenceschopnost firem, potažmo regionů.

Současný svět je ve vyspělých zemích charakteristický přechodem od sekundárního sektoru hospodářství k sektoru služeb. V tomto ohledu je možné v hodnocení klastrů v Moravskoslezském kraji spatřovat jistý nedostatek, protože existující klastry jsou téměř výhradně zaměřeny na průmyslová odvětví. Sektor služeb je naopak v tomto ohledu spíše opomíjen. Klaster cestovního ruchu je jednou z výjimek. Návrh na vytvoření nového klastru v Moravskoslezském kraji reaguje na tento nedostatek tím, že navrhuje vytvoření zdravotnického klastru. Oblast zdravotnictví je v současnosti považována za perspektivní s ohledem na demografické procesy, ke kterým dochází. V první řadě jde o proces demografického stárnutí, kdy lze očekávat zvyšující se nároky na zdravotní péči. Vedle toho však roste i poptávka po zdravotnických zákrocích, které byly umožněny teprve s nástupem nových postupů ve zdravotnictví. Obecně jsou tak z tržního hlediska utvářeny kvantitativní i kvalitativní předpoklady pro rozvoj zdravotnických služeb. Zdravotnictví pak logicky představuje i oblast, kterou můžeme vnímat jako zajímavou pro aplikaci nástrojů typu klastrů. V rámci tohoto projektu je proto navržen základní model pro vytvoření tohoto typu klastru. Konkrétně se jedná o návrh:

1. Vytvoření klastru jako občanského sdružení včetně návrhu obsahu stanov
2. Formulace vize rozvoje klastru
3. Formulace strategie rozvoje klastru
4. Návrh projektového rámce rozvoje klastru

7.1 Strategie vzniku a rozvoje klastru

Vize rozvoje Moravskoslezského zdravotnického klastru

Zdravotnický klastr bude v roce 2015 sítí spolupracujících subjektů vědecko-výzkumného, vzdělávacího, veřejného a podnikatelského sektoru. Mezi subjekty budou vytvořeny úzké kooperační vazby v oblasti sdílení zdrojů, vývoje nových postupů a inovací, vzdělávání zaměstnanců, společné propagace na zahraničních trzích. Zdravotnický klastr bude aktivním hráčem na poli projektového managementu, bude aktivně vyhledávat a využívat možnosti, které nabízí různá dotační schémata.

Prioritní oblast 0: Vytvoření a zavedení klastru

1. Vyhledávání vhodných firem pro zdravotnický klastr

V první fázi projektu vytvoření nového klastru proběhne identifikace firem a specialistů, kteří mají zájem a potenciál pro vytvoření klastru, dále zmapování ochoty a zájmu účastníků klastru do společných aktivit, zejména v rámci sdílení zdrojů, vědy výzkumu a inovací, společných projektů a vzdělávání zaměstnanců klastru. V neposlední řadě půjde o získání co nejširší firemní základny pro zakládání klastru.

Cílové skupiny mezi vyhledávanými potenciálními subjekty pro vytvoření klastru jsou zdravotnická zařízení, odborníci ve zdravotnictví, výzkumné instituce, střední a vysoké školy a obchodníci se zdravotnickým materiálem.

Potenciální subjekty klastru jsou rozděleny do těchto skupin:

1. Lékaři, specialisté
2. Zdravotnická zařízení
3. Léčebná a rehabilitační střediska
4. Výzkumné instituce
5. Sekundární a terciální vzdělávací instituce
6. Obchodníci se zdravotnickým materiálem
7. Neziskový sektor

Identifikace firem potenciálně vhodných pro vytvoření klastru proběhne pomocí:

- strukturovaných pohovorů
- vyplňování dotazníků.

V další fázi budou uspořádány tři workshopy, na které budou pozváni představitelé firem a dalších institucí s potenciálním přínosem pro klastr:

První dva workshopy mají za cíl seznámit účastníky s metodikou, informacemi o klastrech, možnými očekáváními, ať již kladnými nebo záporného charakteru. Třetí workshop bude určen zájemcům o klastr se zaměřením na praktické kroky pro potenciální založení zdravotnického klastru.

2. Vznik klastru jako občanského sdružení

Výsledkem projektu bude vytvoření členské základny pro Moravskoslezský zdravotnický klastr, který se zaregistruje na Ministerstvu vnitra jako občanské sdružení právnických a fyzických osob podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Sdružení bude zřízeno za účelem rozvoje znalostní společnosti cestou společné realizace projektů vědy a výzkumu, transferu výsledků vědy a výzkumu do inovační praxe členů sdružení a zvyšování jejich konkurenceschopnosti, propagace výsledků vědy a výzkumu, transferu znalostí a celoživotního vzdělávání v oborech působnosti členů sdružení.

3. Vytvoření stanov nově vzniklého klastru

Důležitou podmínkou při registraci klastru jako občanského sdružení je vytvoření jistého organizačního řádu, kterým se členové klastru musí řídit. Zde je nastíněn, podle stanov existujících klastrů v MSK, návrh stanov pro Moravskoslezský zdravotnický klastr.

Návrh stanov Moravskoslezského zdravotnického klastru, o. s.

Článek 1

Úvodní ustanovení

1. Moravskoslezský zdravotnický klastr, o. s. (dále jen „sdružení“) je sdružení právnických a fyzických osob podle zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů v platném znění a je registrován v rejstříku organizací na ministerstvu vnitra.

2. Sdružení je právnickou osobou, která reprezentuje převážně právnické a fyzické osoby se sídlem, bydlištěm nebo místem podnikání na území Moravskoslezského kraje, které podnikají ve zdravotnických službách, vzdělávací, výzkumné a neziskové organizace.
3. Sdružení je dobrovolné, nezávislé a sdružuje své členy na základě společného zájmu vyjádřeného v poslání sdružení.
4. Sdružení může provádět podnikatelskou činnost s tím, že zisk po zdanění nebude rozdělen mezi členy, ale bude použit na rozvoj činností, za jejichž účelem byl klastr založen.
5. Sdružení je zřízeno za účelem podpory inovací a zvýšení konkurenceschopnosti v oboru.
6. Sdružení je otevřenou organizací, které bude otevřeno i novým členům.

Článek 2

Název sdružení

1. Moravskoslezský zdravotnický klastr, občanské sdružení (zkratka „MZK“)

Článek 3

Poslání sdružení

1. Posláním sdružení je zejména:

- vytvářet podmínky pro maximální využití rozvojového potenciálu v oboru zdravotnických služeb a v návazných oborech,
- podporovat inovační procesy, výzkum a rozvoj činností provozovaných členy sdružení,
- podporovat komunikaci mezi podnikatelskými, veřejnoprávními, samosprávnými a neziskovými organizacemi, které mají související zájem,
- přispívat ke zdárné realizaci rozvojových a sociálních programů členů sdružení a Moravskoslezského kraje
- nabízet poradenské služby svým členům, pořádat semináře zaměřené na klastrovou problematiku a problematiku související se sektorem zdravotnictví

- Toto poslání sdružení naplňuje zejména:

- poskytováním služeb pro členy sdružení v oblasti poradenství a analýz, týkajících se získání podpory z veřejných fondů, zajišťování všech druhů kooperací, vzdělávacích akcí (semináře, odborné kurzy)

- přípravou projektů pro získání grantů a dotací ze strukturálních fondů EU a z jiných zdrojů
- podporou informovanosti veřejnosti o poslání sdružení a propagací svých členů

Článek 4

Orgány sdružení

Orgány sdružení jsou:

- valná hromada
- výkonná rada
- dozorčí rada

Valná hromada

1. Valná hromada je nejvyšším orgánem sdružení a je svolávána statutárním orgánem sdružení nejméně jednou ročně.
2. Valné hromady jsou oprávněni účastnit se kromě členů sdružení statutární orgán sdružení, členové výkonné rady, členové dozorčí rady, manažer.
3. Valná hromada je způsobilá usnášení, je-li přítomná alespoň nadpoloviční většina všech členů sdružení.
4. Do působnosti valné hromady patří zejména:
 - schvalovat základní cíle sdružení
 - projednávat a schvalovat výroční zprávu, zprávu o hospodaření včetně účetní závěrky, schvalovat rozpočet, výši členských příspěvků
 - rozhodovat o vyloučení člena sdružení
 - rozhodovat o rozpuštění sdružení nebo sloučení sdružení s jiným sdružením

Výkonná rada

1. Výkonná rada je výkonný orgán sdružení a řídí jeho činnost.
2. Výkonná rada má 9 členů, kteří jsou voleni a odvoláváni valnou hromadou, a to z řad členů sdružení. Výkon funkce člena výkonné rady je nezastupitelný.
3. Výkonná rada volí a odvolává ze svých členů prezidenta, dva viceprezidenty a manažera sdružení.
4. Funkční období výkonné rady včetně prezidenta a obou viceprezidentů sdružení je tříleté a znovuzvolení je možné.
5. Výkonně radě přísluší zejména:

- realizovat poslání a cíle sdružení dle usnesení valné hromady a stanov sdružení
 - zpracovávat zprávy o hospodaření, účetní závěrky a výroční zprávy a předkládat je ke schválení valné hromadě
 - připravovat podklady pro schvalování přijetí nových členů sdružení nebo pro jejich vyloučení
6. Výkonná rada zasedá minimálně čtyřikrát za rok. Je způsobilá usnášení, pokud se jejího zasedání účastní nadpoloviční většina jejích členů.

Dozorčí rada

1. Dozorčí rada má tři členy, které volí valná hromada na dobu tří let, znovuzvolení je možné. Dozorčí rada volí svého předsedu, který řídí činnost dozorčí rady a místopředsedu, který zastupuje předsedu v jeho nepřítomnosti.
2. Do působnosti dozorčí rady patří kontrola účetních knih, dokladů a řádné či mimořádné účetní závěrky sdružení.

Článek 5

Členství

1. Členství ve sdružení je dobrovolné. Členem sdružení se může stát právnická osoba nebo fyzická osoba, pokud souhlasí s výše uvedeným posláním sdružení a hodlá toto poslání aktivně podporovat a realizovat.
2. K přijetí za člena sdružení dojde schválením přihlášky ze strany výkonné rady. Podáním členské přihlášky uznává uchazeč pro případ svého přijetí stanovy sdružení a strukturu členských příspěvků.
3. O přijetí rozhodne výkonná rada prostou většinou hlasů všech přítomných členů. Na přijetí není právní nárok.
4. Členství zaniká úmrtím, vystoupením, nezaplacením členského příspěvku nebo vyloučením. U právnické osoby jejím zrušením.
5. Členové sdružení mají právo účastnit se valné hromady, podávat návrhy a vykonávat hlasovací právo.
6. Členové mají nárok na podporu a poradenství ze strany sdružení ve všech záležitostech uvedených v článku 3.
7. Členové podporují sdružení při dosahování cílů, programu a úkolů sdružení. Zavazují se dodržovat stanovy a řídit se usnesením orgánů sdružení.

8. Členové jsou povinni platit roční příspěvky navržené výkonnou radou a schválené valnou hromadou členů.

Článek 6

Finanční hospodaření

1. Činnost sdružení není zaměřena na dosahování zisku.
2. Sdružení získává pro realizaci svých úkolů finanční prostředky zejména z členských příspěvků, darů, grantů, dědictví, dotací, úroků a případných jiných výnosů ze správy jmění sdružení.
3. V případě, že sdružení dostane účelové dotace nebo příspěvky, může být jeho činnost ukončena až po splnění podmínek čerpání dotace. Nakládání s prostředky je možné jen v rámci účelu, na který byly poskytnuty.
4. Za své závazky sdružení ručí výhradně svým jměním.

Článek 7

Zánik sdružení

1. Sdružení zaniká:
 - a) dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením z rozhodnutí valné hromady,
 - b) rozhodnutím Ministerstva vnitra České republiky.

4. Propagace klastru

Následným krokem po vytvoření Moravskoslezského zdravotnického klastru je jeho propagace. Propagace bude probíhat pomocí distribuce informačních letáků, účasti na konferencích, pořádáním workshopů a důležitým prvkem - spuštěním webových stránek klastru, na kterých budou uvedeny veškeré potřebné informace, jak už pro veřejnost tak i pro případné potenciální zájemce o členství v klastru.

Prioritní oblast 1: Sdílení zdrojů

Sdílení zdrojů je pro klastr výhodné především díky úspoře nákladů z rozsahu. Společným vyjednáváním s dodavateli, například energií nebo společnými nákupy zdravotnického materiálu mohou členské firmy pod záštitou klastru získat díky velkému objemu dodávek množstevní slevy.

Podobnost druhů nabízených služeb firem v klastru nabízí možnosti kooperace, tvorby společných balíčků služeb nebo slevových programů. Tím firmy ušetří náklady za reklamu, jelikož si ji budou utvářet navzájem.

Formulovány jsou tyto strategické cíle:

1. Vytvoření konceptu společných nákupů, sdílení zdrojů

Členové klastru, rozdělení na skupiny podle svých materiálních potřeb pro zajištění své činnosti budou společně řešit zásobování

2. Vytvoření společného produktu

Firmy podnikající v podobných oborech budou vytvářet společné akce, produkty a balíčky služeb. Tímto si budou navzájem dělat reklamu a tím pádem pomáhat. Pomocí průzkumu trhu a analýzy potřeb zákazníků se zmapuje, ve kterých oblastech spotřebitelům chybí nějaké služby či produkty a tyto prázdná místa na trhu se využijí pro vytvoření nových, společných produktů či služeb nebo spojení již existujících.

3. Vytvoření konceptu společného marketingu

Vytváření společných akcí, balíčků služeb nebo produktů dává prostor společnému marketingu. V oblasti marketingu je důležitá analýza potřeb zákazníků, díky níž se firmy mohou více orientovat na služby či produkty, o které je největší zájem. Důležitá schopnost firem je rychlá adaptace na nově vznikající potřeby zákazníků, které se zjistí díky této analýze.

Prioritní oblast 2: Věda, výzkum, inovace

Posláním sdružení je podporovat inovační procesy, výzkum a rozvoj činností provozovaných členy sdružení, podporovat a koordinovat jejich spolupráci a docílit tak zvýšení konkurenceschopnosti a zvýšení počtu zaváděných inovací. Subjekty začleněné v klastru budou spolupracovat na vývoji nových metod ve zdravotnictví. Vyměňovat si navzájem své

zkušenosti a poznatky, spolupracovat na společných projektech v oblasti výzkumu a vývoje a zavádět nové postupy do praxe. Zvoleny jsou tyto dva strategické cíle:

1. Vytvoření konceptu spolupráce na VaV projektech s Lékařskou fakultou Ostravské univerzity

Výzkumné projekty jsou důležitou aktivitou klastru, která vede ke zvýšení konkurenceschopnosti. Členové klastru budou společně s LF OU vyvíjet nové postupy a metody ve zdravotnictví a aplikovat je v praxi.

2. Propagace a prezentace výsledků činnosti MSZK

Výsledky plynoucí z VaV projektů, na kterých spolupracovali členové klastru s LF OU, budou prezentovány na odborných konferencích a workshopech.

Prioritní oblast 3: Vzdělávání zaměstnanců

Jednou z oblastí, kde spolupráce subjektů v rámci klastrů přináší svá pozitiva, je oblast lidských zdrojů. Příbuznost oborů firmy umožňuje jednak výměnu zkušeností a jednak společné postupy při vzdělávání zaměstnanců. Tímto způsobem dochází nejen ke zvyšování kvality lidského kapitálu, ale i ke snižování nákladů pro jednotlivé subjekty prostřednictvím úspor z rozsahu a sdílením nákladů. Tato prioritní oblast reaguje na tuto skutečnost formulací dvou strategických cílů:

1. Vytvoření konceptu odborného vzdělávání pro zaměstnance subjektů začleněných v klastru

Odborné vzdělávání bude probíhat prostřednictvím kurzů zaměřených na zvyšování kvalifikace pracovníků, prohlubování znalostí, zdokonalování jazykových dovedností a počítačové gramotnosti.

2. Vytvoření konceptu odborného vzdělávání pro vedoucí pracovníky subjektů začleněných v klastru

Vzdělávání vedoucích pracovníků bude probíhat pomocí kurzů zaměřených na řídicí management, obchodní dovednosti, odborné jazykové znalosti, počítačové kurzy ad.

Moravskoslezský zdravotnický klastr se bude podílet nejen na vzdělávání zaměstnanců subjektů začleněných v klastru, ale bude mít ambice přispívat také na poli vzdělávání studentů středních a vysokých škol a to formou přednášek, workshopů a konferencí pro studenty.

Prioritní oblast 4: Vzájemná informovanost

Zlepšení vzájemné komunikace a informačních toků mezi členy MSZK, tzn. komerčním, veřejným a vzdělávacím sektorem vede ku prospěchu rozvoje zdravotnických služeb. Prohloubení informovanosti bude dosaženo pomocí těchto strategických cílů:

1. Vytvoření plánu informačního servisu mezi členy klastru

Pomocí pravidelných schůzek a meetingů se prohloubí informovanost a kooperace mezi členy klastru. Bude vytvořen plán pravidelných schůzek členů klastru, na kterém si budou vyměňovat své zkušenosti, nově zavedené inovace a probírat společné projekty.

2. Vznik informačního zpravodaje

Ucelený přehled o novinkách v oboru zdravotnictví a příbuzných oborů, úspěchy jednotlivých členů klastru i klastru jako celku, novinky na zahraničních trzích. To vše bude pravidelně publikováno v měsíčním zpravodaji pro odborníky ve zdravotnických službách, distribuovaným mezi členy klastru a dostupným na webových stránkách sdružení.

Prioritní oblast 5: Internacionalizace

V dnešní době se možnost spolupráce se zahraničím přímo nabízí. Jako kladný přínos můžeme považovat výměnu odborných zkušeností, postupů, poznatků mezi domácími a zahraničními firmami podnikajícími ve stejném oboru.

1. Vytvoření konceptu spolupráce na VaV projektech se zahraničními partnery

Spolupráce bude probíhat se zahraničními subjekty z oboru zdravotnictví, především Poláky a Slováky, prostřednictvím společného výzkumu na výzkumných projektech s následnou prezentací výsledků na domácích i zahraničních konferencích.

7.2 Návrh projektu

PROJEKTOVÝ RÁMEC
A. VŠEOBECNÉ INFORMACE
<p>1. Název projektu</p> <p>Zvýšení adaptability zaměstnanců Moravskoslezského zdravotnického klastru, o. s.</p>
<p>2. Zaměření projektu</p> <p>Projekt je zaměřen na zvyšování dovedností, odborných znalostí a kompetencí zaměstnanců firem nacházející se v klastru s následným zvýšením konkurenceschopnosti klastru jako celku. V rámci projektu budou realizovány vzdělávací aktivity zaměřené na soft skills (manažerské, komunikační a prodejní dovednosti), odborné dovednosti, jazykové a IT dovednosti.</p>
<p>3. Umístění projektu</p> <p>Moravskoslezský kraj</p>
<p>4. Celkový rozpočet projektu</p> <p>Rozpočet celkem: 8.200.000,- Kč</p>
B. PŘEDKLADATEL
Moravskoslezský zdravotnický klastr, o. s.
C. POPIS PROJEKTU
<p>1. Cíle projektu</p> <p>Cíle projektu jsou v souladu s OP LZZ a plně korespondují s cíli Prioritní osy 1 Adaptabilita. Cíle jsou následující:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti zvyšováním odborných znalostí, dovedností a kompetencí zaměstnanců – rozvoj znalostí vedoucí ke zvýšení prodeje a zisku, rozvoj měkkých dovedností a jejich využití v praxi, rozvoj odborných dovedností v oblasti řízení zásob, logistiky, marketingu, vymáhání pohledávek, personalistiky, jazykových a IT dovedností. • Udržení si svých zaměstnanců v době hospodářské krize.

2. Zdůvodnění projektu

Všichni zaměstnanci musí zůstat udržitelní i v době nepříznivé hospodářské situace, kdy může dojít v důsledku poklesu zakázek k propouštění. Zvyšování vzdělanostní úrovně zaměstnanců je jedním z klíčových faktorů zmírnění dopadů hospodářské krize pro zúčastněné společnosti.

3. Přehled cílových skupin

Cílovou skupinou jsou zaměstnanci subjektů shromažďujících se v Moravskoslezském zdravotnickém klastru. Složených z THP pracovníků, manažerů, zdravotnických odborníků i pomocného zdravotnického personálu. Tito pracovníci si budou systematicky zvyšovat svou profesní kvalifikaci, zlepšovat počítačové znalosti, jazykové dovednosti a rozvíjet odborné kompetence pro výkon svého pracovního zařazení.

Cílová skupina je rozdělena dle profesního zaměření do 3 skupin:

1. Lékaři, specialisté
2. Zdravotnický personál
3. Vedoucí pracovníci

4. Aktivity projektu

Vzdělávání bude probíhat pomocí pravidelných seminářů, dlouhodobých jazykových kurzů a intenzivních několikadenních výjezdových kurzech. Kurzy budou zaměřeny na tyto okruhy:

Rozvoj manažerských dovedností

- motivační seminář pro vedoucí pracovníky
- motivační kurz pro střední management

Rozvoj komunikačních a obchodních dovedností

- mezilidské vztahy
- seminář o prodeji
- marketing a reklama

Rozvoj IT dovedností

- MS Word a MS Excel – mírně a středně pokročilí

- MS PowerPoint
- MS Access
- MS Outlook
- Programování

Rozvoj jazykových znalostí

- prezentace v angličtině a němčině
- korespondenční angličtina a němčina
- odborná anglická a německá terminologie
- vyjednávání v angličtině a němčině

Rozvoj odborných znalostí

- rozšíření odborných znalostí zaměřené na oborovou specializaci zaměstnanců
- nové metody ve zdravotnictví

Plánované výstupy a výsledky projektu

Výsledkem dosažení zmíněných cílů projektu bude získání konkurenční výhody ve smyslu posílení toho nejdůležitějšího zdroje společnosti – lidského kapitálu.

5. Udržitelnost projektu

Po skončení vzdělávacích aktivit se zlepší adaptabilita zaměstnanců a jejich zvýšená kvalifikace se projeví na kvalitě a produktivitě práce. Ve svém důsledku se zefektivní firemní procesy a vzroste konkurenceschopnost firem v klastru.

D. DOBA TRVÁNÍ PROJEKTU

1. 1. 2014 – 31. 12. 2015

E. ZDROJE FINANCOVÁNÍ PROJEKTU

Tento projekt je financován z ESF prostřednictvím OP LZZ.

Rozpočet celkem: 8.200.000,- Kč, výše dotace je 100 %.

ZÁVĚR

Cílem mojí práce bylo zhodnotit současný stav problematiky klastrů fungujících v Moravskoslezském kraji a navrhnout vytvoření nového klastru v daném odvětví. V teoretické části práce jsou vymezeny definice klastrů s jejich typologiemi a procesu vzniku klastrů. Dále je popsána technika identifikace klastrů, teoretické koncepty týkající se klastrové problematiky, vliv klastrů na konkurenceschopnost a nakonec možnosti financování klastrů.

V praktické části jsem v první řadě zmapovala současnou strukturu klastrů na území Moravskoslezského kraje. Celkem se v kraji nyní nachází 10 klastrů. Téměř všechny klastry jsou zaměřeny na průmyslová odvětví, kterými jsou strojírenství, automobilový průmysl, energetický nebo dřevozpracující průmysl. Pouze 2 klastry jsou zaměřeny na služby.

Strukturu subjektů v klastru můžeme hodnotit z několika hledisek. V práci je zmapována struktura jednotlivých klastrů dle druhu subjektů sdružujících se v klastrech, dle velikosti subjektů podle počtu zaměstnanců a v poslední řadě podle institucionálního sektoru firem. Nejpočetnějším sdružením mezi klastry MSK je Národní strojírenský klaster se svými 60 členy. Dohání ho Moravskoslezský automobilový klaster s 58 členy. Na opačné straně je klaster Hydrogen-CZ, který sdružuje nejméně členů, a to celkem 11. V rámci struktury dle druhu subjektů jsem zkoumala podíl školských zařízení, podpůrných a výzkumných institucí a podniků na celkovém počtu členů v jednotlivých klastrech. Ve všech klastrech převažuje podnikatelský sektor. Největší školskou základnu má Moravskoslezský automobilový klaster, mezi jehož členy je celkem 7 školských zařízení. V podílu podpůrných a výzkumných institucí je na tom nejlépe Bezpečnostně technologický klaster. Analýza struktury podnikatelských subjektů v klastrech dle počtu zaměstnanců a institucionálního sektoru ukázala, že největší podíl mezi členy klastrů zastupují malé podniky s počtem zaměstnanců menším než 50 a střední podniky s počtem zaměstnanců menším jak 250. Podniky s více než 250 zaměstnanci jsou v součtu všech klastrů zastoupeny 22 %. Některé podniky jsou pod zahraniční kontrolou a to ze zkoumaných 249 podnikatelských subjektů celkem 24 %. Zbýlých 76 % tvoří nefinanční podniky soukromé národní.

Po vstupu České republiky do Evropské unie vznikla možnost čerpání finanční podpory z fondů EU. Tuto možnost mohou klastry využít pro financování projektů zaměřených mimo jiné na rozvoj komunikace a spolupráce mezi účastníky klastru, vzdělávání a zvýšení adaptability členů klastru, projekty podporující konkurenceschopnost aj. Většina klastrů

tuto možnost aktivně využívá. Nejvíce především Moravskoslezský dřevařský klastr, Národní strojírenský klastr a MS energetický klastr. Jako nejméně aktivní klastr považují klastr Hydrogen-CZ. Tento klastr netvoří společné projekty, tudíž ani nevyužívá možnosti čerpání podpory z EU.

V další části práce jsem prováděla finanční analýzu vybraných klastrů. Pro hodnocení finančních ukazatelů jsem si vybrala vzorek firem ve čtyřech klastrech, které měly dostupná data za požadované období. Pro posouzení vývoje v časové řadě byl použit meziroční index hodnot. Z klastrů jsem vybrala, podle mého názoru, silná sdružení firem, kterými jsou Národní strojírenský klastr, MS dřevařský klastr, Bezpečnostně technologický klastr a IT Cluster. První dva klastry jsem srovnávala s odvětvím CZ-NACE, do kterého spadá činnost firem nacházejících se v klastru. Zbylé dva klastry jsem srovnala mezi sebou. Z analýzy lze odvodit, že finanční krize se nevyhnula ani klastrům. Průmyslové klastry nejvíce zasáhla v roce 2009. Ze srovnání IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem vyplynul znatelný rozdíl mezi těmito dvěma klastry. IT Cluster měl ve zkoumaných letech lepší hodnoty meziročních indexů. Tyto výsledky však musíme brát s rezervou, protože analýza neobsahuje veškeré členské firmy klastrů, ale jen vzorky.

Analýza klastrů v Moravskoslezském kraji poukázala na nedostatek klastrů sdružujících subjekty v oblasti služeb. Téměř všechny klastry se zabývají průmyslovými odvětvími, výjimku tvoří Bezpečnostně technologický klastr a Klacr. Proto závěr práce tvoří návrh na vytvoření nového klastru v oblasti zdravotnických služeb. Konkrétně se jedná o návrh vytvoření klastru jako občanského sdružení, návrh obsahu stanov, formulace vize rozvoje klastru a návrh projektového rámce rozvoje klastru.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- [1] ABRHÁM, Josef. *Klastry jako nástroj regionální ekonomické konkurenceschopnosti: (případové studie České republiky a zemí Evropské unie)*. Vyd. 1. Praha: MAC, 2009, 83 s. ISBN 978-80-86783-38-3
- [2] BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
- [3] BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2002, 211 s. ISBN 80-246-0384-5.
- [4] PAVELKOVÁ, Drahomíra. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 268 s. ISBN 978-80-247-2689-2.
- [5] PORTER, Michael E. *The competitive advantage of nations: with a new introduction*. New York: Palgrave, c1998, xxxi, 855s. ISBN 0333736427.
- [6] SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 2004, 159 s. ISBN 8073290596.
- [7] STEJSKAL, Jan. *Průmyslové klastry a jejich vznik v regionech*. Praha: Linde, 2011, 247 s. ISBN 978-80-7201-840-6.

Internetové zdroje

- [8] Financování klastru. *CzechInvest* [online]. 2012 [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/financovani-klastru>
- [9] Klastr alternativních zdrojů energie. *Družstvo ENVICRACK* [online]. 2010 [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://www.envicrack.cz/>
- [10] Klastr HYDROGEN-CZ, o. s. *H2WEB* [online]. 2005 [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://vodik.czweb.org/showpage.php?name=Klastr>
- [11] Klastry a technologické platformy. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2010 [cit. 2012-07-17]. Dostupné z: <http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/klastry.html>
- [12] Klastry. *Agentura pro regionální rozvoj* [online]. 2011 [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: <http://arr.cz/cs/podnikani/klastry>

- [13] Moravskoslezský automobilový klastr. *CzechInvest* [online]. 1994-2012 [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/moravsky-automobilovy-klastr>
- [14] Moravskoslezský klastr cestovního ruchu. *KLACR, o. s.* [online]. 2010 [cit. 2012-07-17]. Dostupné z: <http://www.klacr.cz/>
- [15] Národní klastrová strategie 2005 – 2008. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2005 [cit. 2012-07-05]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument6216.html>
- [16] O klastru. *Knowledge Management Cluster, o. s.* [online]. 2012 [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://www.kmcluster.cz/>
- [17] O MSDK. *Moravskoslezský dřevařský klastr* [online]. [cit. 2012-07-18]. 2010 Dostupné z: <http://www.msdk.cz/o-klastru/sdruzeni/o-msdk/>
- [18] Obchodní rejstřík a sbírka listin. *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-07-21]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-dotaz?dotaz=Zadejte+n%C3%A1zev+subjektu+nebo+I%C4%8CO>
- [19] Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2010. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2012 [cit. 2012-07-22]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument102273.html>
- [20] Projekty EU. *Centrum pro regionální rozvoj ČR* [online]. 2012 [cit. 2012-07-15]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu?navezProjektu=&cisloProjektu=&popis=&typProgramu=5&navezProgramu=OP+Vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD+pro+konkurenceschopnost&zadatel=klastr&ic=&typNuts=2&nuts2=&krajNuts=CZ080&okresNuts=&obecNavez=&obecNavezHidden=>
- [21] Průvodce klastrem. *CzechInvest* [online]. 2012 [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/pruvodce-klastrem-63.pdf>
- [22] Registr ekonomických subjektů. *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2012-07-21]. Dostupné z: <http://registry.czso.cz/irsw/>
- [23] Rozvoj klastrů. *Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje* [online]. 2012 [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: <http://www.msunion.cz/klastry>
- [24] Stanovy. *IT Cluster* [online]. 2011 [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: <http://www.itcluster.cz/informace-o-klastru/stanovy/stanovy.aspx>

- [25] Statistika čerpání dotací z programů OPPI. *CzechInvest* [online]. 2012 [cit. 2012-07-16]. Dostupné z: <http://eaccount.czechinvest.org/Statistiky/StatistikaCerpáníDotaci.aspx>
- [26] Strojírenské dodavatelské řetězce v oblasti dopravy. *Národní strojírenský klastr* [online]. 2012 [cit. 2012-07-18]. Dostupné z: http://www.msskova.cz/CZ/KonferenceStrojirenstviOstrava/Knihovna%20dokument/1/4_NSK_LG_J%20Sveltik_dodavatel%20retezec%20doprava.pdf
- [27] Vyhodnocení dopadů realizace Operačního programu Průmysl a podnikání 2004-2006 na hospodářský vývoj v regionech soudržnosti České republiky. *CzechInvest* [online]. 2012 [cit. 2012-07-17]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/vyhodnoceni-dopadu-realizace-oppp-na-hospodarsky-vyvoj-v-regionech-soudrznosti-1530-cz.pdf>

Elektronické knihy

- [28] SÖLVELL, Örjan, Göran LINDQVIST a Christian KETELS. *Zelená kniha klastrových iniciativ* [online]. 2003, 2006 [cit. 2012-08-12]. ISBN 91-974783-3-4. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/zelena-kniha-klastrovych-iniciativ-64.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ARR	Agentura pro regionální rozvoj
BTK	Bezpečnostně technologický klastr
CRR ČR	Centrum pro regionální rozvoj České republiky
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
IPS	Instituce pro spolupráci
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MS	Moravskoslezský
MSČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
MSDK	Moravskoslezský dřevařský klastr
MSEK	Moravskoslezský energetický klastr
MSK	Moravskoslezský kraj
MSSK	Moravskoslezský strojírenský klastr
NSK	Národní strojírenský klastr
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
OPPP	Operační program podnikání a inovace
RES	Rejstřík ekonomických subjektů
VaV	Výzkum a vývoj

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Struktura klastru.....</i>	14
<i>Obr. 2. Subjekty integrované v klastrech.....</i>	18
<i>Obr. 3. Porterův „diamant“</i>	23
<i>Obr. 4. Mapa klastrů v ČR.....</i>	28
<i>Obr. 5. Struktura účastníků v klastrech Moravskoslezského kraje.....</i>	37
<i>Obr. 7. Čerpání prostředků z OPPI prostřednictvím klastrů MSK v programovacím období 2007-13</i>	40
<i>Obr. 8. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb NSK s odvětvím CZ-NACE 25 v letech 2005 - 2010.....</i>	44
<i>Obr. 9. Srovnání vývoje meziročních indexů účetní přidané hodnoty NSK s odvětvím CZ-NACE 25 v letech 2005 - 2010.....</i>	45
<i>Obr. 10. Srovnání vývoje meziročních indexů osobních nákladů NSK s odvětvím CZ-NACE 25 v letech 2005 - 2010.....</i>	46
<i>Obr. 11. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za vlastní výrobky a služby MSDK s odvětvím CZ-NACE 16 v letech 2005 - 2009.....</i>	48
<i>Obr. 12. Srovnání vývoje meziročních indexů účetní přidané hodnoty MSDK s odvětvím CZ-NACE 16 v letech 2005 - 2009</i>	48
<i>Obr. 13. Srovnání vývoje meziročních indexů osobních nákladů MSDK s odvětvím CZ-NACE 16 v letech 2005 - 2010.....</i>	49
<i>Obr. 14. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za zboží IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 – 2009.....</i>	50
<i>Obr. 15. Srovnání vývoje meziročních indexů tržeb za vlastní výrobky a služby IT.....</i>	51
<i>Obr. 16. Srovnání vývoje meziročních indexů osobních nákladů IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 – 2009.....</i>	52
<i>Obr. 17. Srovnání hodnot účetní přidané hodnoty IT Clusteru s Bezpečnostně technologickým klastrem v letech 2005 – 2009</i>	53

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Struktura podnikatelských subjektů v NSK podle velikostní kategorie k roku 2012</i>	29
<i>Tab. 2. Struktura podnikatelských subjektů v NSK podle institucionálního sektoru k roku 2012</i>	29
<i>Tab. 3. Struktura podnikatelských subjektů v MSDK podle velikostní kategorie k roku 2012</i>	30
<i>Tab. 4. Struktura podnikatelských subjektů v MSDK podle institucionálního sektoru k roku 2012</i>	30
<i>Tab. 5. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Envicrack podle velikostní kategorie k roku 2010</i>	31
<i>Tab. 6. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Envicrack podle institucionálního sektoru k roku 2010</i>	31
<i>Tab. 7. Struktura podnikatelských subjektů v IT Clusteru podle velikostní kategorie k roku 2011</i>	31
<i>Tab. 8. Struktura podnikatelských subjektů v IT Clusteru podle institucionálního sektoru k roku 2011</i>	31
<i>Tab. 9. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Hydrogen-cz podle velikostní</i>	32
<i>Tab. 10. Struktura podnikatelských subjektů v klastru Hydrogen-cz podle institucionálního sektoru k roku 2005</i>	32
<i>Tab. 11. Struktura podnikatelských subjektů v MSAK podle velikostní</i>	33
<i>Tab. 12. Struktura podnikatelských subjektů v MSAK podle institucionálního sektoru k roku 2012</i>	33
<i>Tab. 13. Struktura podnikatelských subjektů v Knowledge Management Clustru</i>	33
<i>Tab. 14. Struktura podnikatelských subjektů v Knowledge Management Clustru podle</i>	33
<i>Tab. 15. Struktura podnikatelských subjektů v KLACRu podle velikostní kategorie k roku 2012</i>	34
<i>Tab. 16. Struktura podnikatelských subjektů v KLACRu podle institucionálního sektoru k roku 2012</i>	34
<i>Tab. 17. Struktura podnikatelských subjektů v MSEK podle velikostní kategorie k roku 2012</i>	34
<i>Tab. 18. Struktura podnikatelských subjektů v MSEK podle institucionálního</i>	35

<i>Tab. 19. Struktura podnikatelských subjektů v BTK podle velikostní kategorie k roku 2012.....</i>	<i>35</i>
<i>Tab. 20. Struktura podnikatelských subjektů v BTK podle institucionálního sektoru k roku 2012</i>	<i>35</i>
<i>Tab. 21. Struktura podnikatelských subjektů dle počtu zaměstnanců a institucionálního sektoru v klastrech MSK k roku 2012.....</i>	<i>38</i>
<i>Tab. 22. Projekty realizované v rámci OP LZZ klastry MSK v programovacím období 2007-13.....</i>	<i>41</i>
<i>Tab. 23. Projekty realizované v rámci OP VK klastry MSK v programovacím období.....</i>	<i>42</i>
<i>Tab. 24. Vývoj finančních ukazatelů vybraných podnikatelských subjektů NSK v letech 2005 – 2010.....</i>	<i>44</i>
<i>Tab. 25. Vývoj finančních ukazatelů vybraných podnikatelských subjektů MSDK v letech 2005 – 2009.....</i>	<i>47</i>